HET HART VAN ROTTERDAM

1625

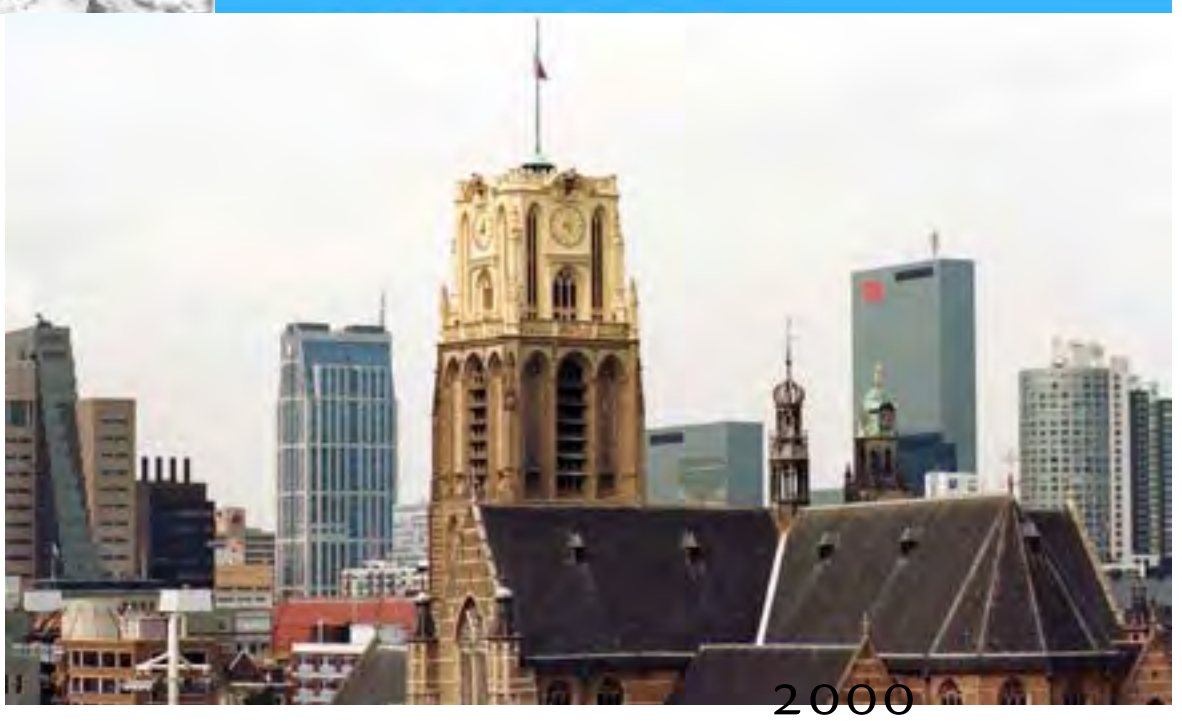

2000

Voor veel toeristen en winkelende dagjesmensen is de eerste aanblik van de Laurenskerk tussen de futuristische hoogbouw van modern Rotterdam een verrassing: wat een vreemde plek om een kerk te bouwen, zo dicht naast Station Blaak en de Koopgoot. Daarna pas dringt het besef door dat de kerk er natuurlijk al veel langer staat dan alles wat eromheen is gebouwd.
Dat de Laurenskerk al uit de late middeleeuwen stamt en middenin een eeuwenoude stad met een rijke geschiedenis staat, weten veel mensen niet. Door het bombardement van mei 1940 en de daaropvolgende ingrijpende restauratie van de kerk is het verleden nagenoeg onzichtbaar geworden. Rotterdam is groots, hoog en vooral heel modern, geen stad die je met geschiedenis associeert. Maar de Laurens en Rotterdam zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom wil de tentoonstelling *Een monument vol verhalen* –de verborgen verhalen over het verleden van het gebouw en de stad vertellen.
Rond 1300, wanneer Rotterdam niet veel meer is dan een drassig stuk land met een handvol huizen rond een dam –ongeveer waar nu de Hoogstraat loopt– staat er al een kerkje op de plek waar de Laurens staat. De kleine nederzetting aan de Rotte groeide en bloeide en de kerk is al snel te klein. In 1449 wordt besloten tot de bouw van een nieuwe, grote kerk met een indrukwekkende toren. Ruim honderd jaar later kunnen de kerkklokken opgehangen worden.

THE HEART OF ROTTERDAM

For many tourists and shopping daytrippers, the first sight of the Laurenskerk between the futuristic high-rise buildings of modern Rotterdam is a surprise: what a strange place to build a church, so close to the Blaak railway station and the Koopgoot shopping mall. Not until then do they realize that of course the church has been there for far longer than any building that has been built around it.
Many people don't know that the Laurenskerk dates back from the late Middle Ages and is situated in an age-old city with a rich history.
Because of the bombing raid in May 1940 and the subsequent radical restoration of the church, the past has become nearly invisible. Rotterdam is spectacular, high-rise and especially very modern, not a city you would associate with history. But the Laurens and Rotterdam are inextricably bound up with each other. Therefore the exhibition *Een monument vol verhalen* (*A monument full of stories*) – wants to tell the hidden stories about the past of the building and the city.
About 1300, when Rotterdam was not much more than a boggy piece of land with a handful of houses around a dam, roughly where the Hoogstraat is now, there already was a church on the spot where the Laurens is now. The small settlement on the river Rotte grew and flourished and soon the church was too small. In 1449 it was decided to build a large, new church with an impressive tower.
Well over a hundred years later the church bells were hung.
The Laurenskerk is built by and for the city of Rotterdam. The city council demanded from new residents - 'burghers' – that they contributed three thousand bricks towards the building of the church. The guilds, powerful medieval associations, paid towards the big pillars in the middle of the church.
In the chapels in the church rich citizens and the guilds establish altars for their favourite saints.
In the Nicholas Chapel the guild of hawkers and merchants erect an altar for Saint Nicholas.
Saint Autbertus is the patron saint of the guild of bakers, Saint Eloy that of the guild of blacksmiths and Saint Peter watches over the fishermen.
The bricklayers have an own chapel for their patron Saint Barbara, next to it the cobblers with an altar for Saint Crispin (probably where the

1692

1920

1953

De Laurenskerk is gebouwd door en voor de stad Rotterdam. Het stadsbestuur eist van nieuwe inwoners - 'poorters' – dat zij drieduizend bakstenen voor de bouw van de kerk afdragen. De ambachtsgilden, machtige middeleeuwse beroepsverenigingen, betalen mee aan de grote pilaren in het midden van de kerk. In de kapellen van de kerk stichten rijke burgers en de ambachtsgilden altaren voor hun favoriete heiligen. In de Nicolaaskapel plaatst het gilde van de marskramers en kooplieden een altaar voor Sint Nicolaas. De Heilige Autbertus beschermt het bakkersgilde, Sint Eloy de smeden en Sint Pieter waakt over de vissers.
De metselaars hebben een eigen kapel voor hun beschermheilige Barbara, ernaast de schoenmakers met een altaar voor de Heilige Crispijn (waarschijnlijk waar nu de kapellen van de Barmhartigheid en Vrede en Verzoening zitten). De Heren van Kralingen vereren Maria Magdalena in hun familiekapel (nu de kapel van de Librije). In totaal zijn er bijna 30 altaren in de kerk geweest. Het hoofdaltaar is uiteraard gewijd aan de beschermheilige van de stad Rotterdam: de Heilige Laurentius.

Als grootste overdekte ruimte in de stad is de kerk een openbaar gebouw dat voor allerlei doelen gebruikt wordt. Er wordt gebeden en getrouwd, gedoopt en begraven, maar het is ook de plek waar openbare aankondigingen worden gedaan, waar notariële akten worden vastgelegd en waar de voedseluitdeling aan de armen plaatsvindt. De kerk wordt gebruikt om scheepstuig te repareren en als stenen gebouw is het de veiligste plek om de belangrijke oorkonden en privileges van de stad Rotterdam te bewaren.
Wanneer de Reformatie in 1572 Rotterdam bereikt, wordt de Laurenskerk van katholiek protestants. De altaren en beelden verdwijnen uit de kerk, maar de gilden houden hun kapellen en gebruiken ze voor vergaderingen en zelfs als opslagruimte. In 1604 wordt in de meest noordelijke kapel van de kerk (nu de kapel van het Bidden) een bibliotheek gesticht. Deze 'librije' is de eerste openbare bibliotheek van Rotterdam.
In de 17e eeuw zijn het vooral de orgelconcerten die Rotterdammers van alle gezindten naar de kerk lokken. De kerk is de plek om te wandelen, te flaneren en bezienswaardigheden te bekijken, zoals de praalgraven van zeehelden.
Ten tijde van de Bataafse Republiek en Napoleon, rond 1800, worden alle borden en versieringen uit de kerk verwijderd, inclusief de familiewapens op de grafzerken.

Eeuw na eeuw bepaalt de Laurenskerk de horizon rond Rotterdam. De kerk steekt hoog boven de huizen uit en de toren is al van ver te zien. Dankzij de aanleg van de Nieuwe Waterweg en de nieuwe havens eind negentiende eeuw, neemt de werkgelegenheid toe en Rotterdam groeit explosief in bewonersaantal en omvang. Rotterdam is aan het begin van de twintigste eeuw de modernste

chapels of Mercy and Peace and Reconciliation are now situated). The Lords of Kralingen worship Mary Magdalene in their family chapel (now the Chapel of the Librije (Library)).
In total there have been about 30 altars in the church. The main altar is of course dedicated to the patron saint of the city of Rotterdam: Saint Lawrence.

Being the largest covered space in the city, the church is a public building that is used for all sorts of purposes. Prayers are said and people marry, are baptized and buried there, but it is also the spot where public announcements are made, where notarial deeds are recorded and where food is distributed to the poor. The church is used to repair ship's rigging and, being a brick building, it is the safest place to keep the important documents and charters of the City of Rotterdam.
When the Reformation reached Rotterdam in 1572, the Laurenskerk changed from being a catholic church into a protestant one. Altars and sculptures disappeared from the church, but the guilds retained their chapels and used them for meetings and even for storage. In 1604 in the most northerly chapel of the church (now the Chapel of Prayer) a library was founded. This 'librije' is the first public library in Rotterdam.

In the 17th century it is mainly the organ concerts that enticed Rotterdammers from all denominations to the church. The church is the place to walk, to promenade and see the sights, like the tombs of the naval heroes. During the Batavian Republic and Napoleon, about 1800, all tablets and decorations were taken from the church, including the family crests on the tombstones.

Century after century the Laurenskerk has defined the horizon around Rotterdam. The church rises high above the houses and the tower can be seen from afar. As a result of the digging of the Nieuwe Waterweg canal and the new harbours at the end of the 19th century, employment increased and Rotterdam explosively grew both in number of residents and size. At the beginning of the 20th century Rotterdam was the most modern city in the Netherlands. The skyline developed: the tower of the Laurenskerk got company when in 1898 the Witte Huis (White House), Europe's first skyscraper was built.
But on 14 May 1940 the way forward was suddenly halted by the bomb raid. In just 15 minutes the centre of the city changed into burning ruins. The Laurenskerk was reduced to ashes. Only the blackened skeleton of the thick

1660

1940

stad van Nederland. De skyline ontstaat: de toren van de Laurenskerk krijgt gezelschap als in 1898 het Witte Huis, de eerste wolkenkrabber van Europa, wordt gebouwd. Maar op 14 mei 1940 komt de opmars abrupt ten einde door het bombardement. In een kwartier verandert het hart van de stad in een brandende puinhoop. De Laurenskerk brandt volledig uit. Alleen het zwartgeblakerde skelet van de dikke muren van de kerk en de toren staan nog overeind. De binnenstad is weggevaagd.
Na de oorlog komt de wederopbouw, en met vooroorlogs elan wordt Rotterdam opgebouwd. Groter, hoger en beter dan ooit tevoren, zodat Rotterdam opnieuw de modernste stad van Nederland wordt. De Laurenskerk lijkt als enige te ontsnappen aan de vernieuwingsdrift en wordt herbouwd. Er is gestreefd naar een pure vorm van de kerk, zonder de bijgebouwtjes en verrommeling die in de afgelopen eeuwen plaatsvond. Het resultaat is een gebouw dat gekenmerkt wordt door serene rust en een minimalistische leegte.

De Laurenskerk is al vanaf haar vroegste geschiedenis een belangrijke ceremoniële locatie voor Rotterdam en haar inwoners. De Laurenskerk is er voor trouwerijen, doopplechtigheden en begrafenissen, concerten, uitreikingen van diploma's en erepenningen en de ontvangst van hooggeplaatst bezoek.
De rode draad door de eeuwen heen is zonder meer de Laurenskerk als godshuis. Wekelijks vinden op zon- en feestdagen erediensten plaats door verschillende afdelingen van de Hervormde Gemeente, van de vrijzinnige hervormden tot de meer orthodoxe gelovigen. Sinds de wederopbouw wordt er minder gewoond in het centrum, en in combinatie met de ontzuiling van Nederland, heeft dat geleid tot steeds minder kerkgangers. De Laurenskerk heeft daarom de afgelopen decennia ook steeds meer een culturele functie gekregen en is een vermaard podium voor (orgel) concerten.

Ooit waren de kapellen van de bakkers, de metselaars, de vissers en van rijke families zoals de Heren van Kralingen: van de Rotterdammers van vroeger. De kapellen van de kerk zijn anno 2011gevuld met verhalen over de geschiedenis van de Laurens kerk, over de Bouw van de kerk, over Heiligen, over de Werken van Barmhartigheid en de Zending.
Omdat de verhalen over de stad en de kerk weer zichtbaar en hoorbaar zijn, is de Laurenskerk een bijzondere plek als het geheugen van de stad. Een prettige plek om aan de hectische buitenwereld te ontsnappen, om muziek te luisteren, van de architectuur te genieten, om kennis te maken met het verleden, of om nieuwe kanten van de stad te ontdekken. Zo behoudt de Laurenskerk haar plaats in het hart van Rotterdam én in de harten van de Rotterdammers, nu en in de toekomst.

walls of the church and the tower remained standing. The city centre was wiped out.
After the war the rebuilding came and with pre-war fervour Rotterdam was rebuilt. Larger, higher and better than ever before, so Rotterdam again became the most modern city of the Netherlands. The Laurenskerk seemed to be the only building to escape the urge for innovation and was rebuilt. The aim is for a pure outline of the church, without the outbuildings and cluttering that took place in past centuries. The result is a building that is characterized by serene tranquillity and a minimalistic emptiness.

Already from its earliest history the Laurenskerk is an important ceremonial location for Rotterdam and its inhabitants. The Laurenskerk is there for weddings, christenings and funerals, presenting diplomas and honorary medals and the reception of highplaced persons. The connecting thread throughout the ages has without doubt been the Laurenskerk as a place of worship. Every week on Sundays and on feast days, services are held by the various chapters of the Protestant Community, from the liberal reformed to the more orthodox worshippers. Since the rebuilding there are less residents in the city centre and this, combined with the denominationalism in the Netherlands, has led to an ever decreasing number of churchgoers. For that reason the Laurenskerk has acquired an increasingly more cultural function as well in the last decades and is a renowned stage for (organ) concerts. Once the chapels were the bakers', the bricklayers', the fishermen's and of the rich families like the Lords of Kralingen: of the Rotterdammers of days gone by. In 2011 the chapels of the church are filled with stories of the history of the Laurens-kerk, such as those about the building of the church, about the saints, about the Works of Mercy and the mission.
As the stories about the city and the church are visible and audible again, the Laurenskerk is a special place as the memory of the city.
A pleasant place to escape from the hectic outside world, to listen to music, to enjoy the architecture, to get acquainted with the past or to discover new facets of the city. In this way the Laurenskerk retains its place in the heart of Rotterdam and in the heart of the Rotterdammers, now and in the future.

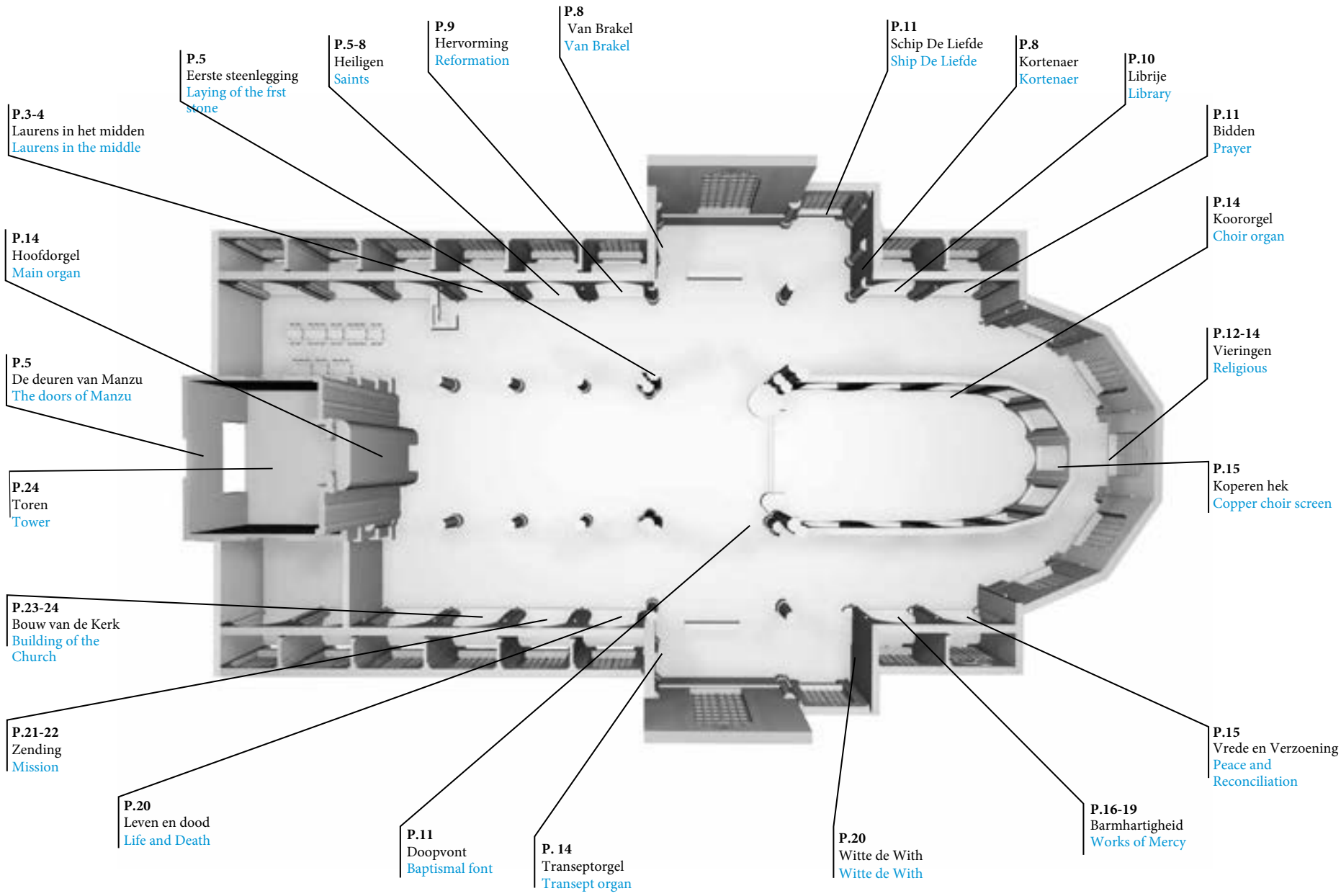

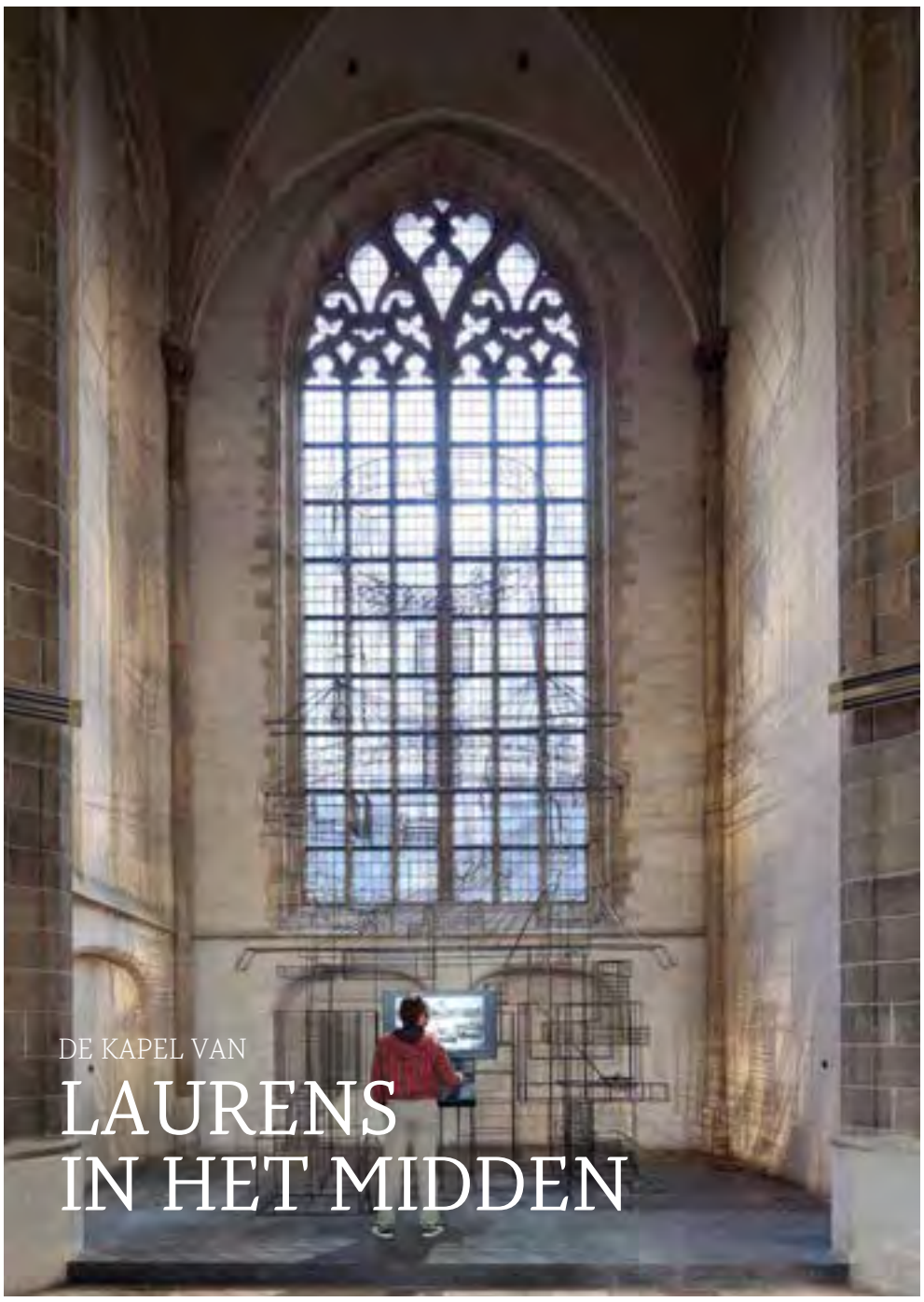

DE KAPEL VAN

LAURENS IN HET MIDDEN

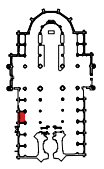

De Laurenskerk stond eeuwenlang in het hart van de stad. De kerktoren bepaalde de skyline van Rotterdam. Met de wederopbouw na het bombardement van 14 mei 1940, is het centrum van de stad naar het westen opgeschoven.
De kerk was lang het icoon voor de stad. Tegenwoordig concurreert zij met vele andere gebouwen: van de Euromast uit de jaren vijftig tot de Erasmusbrug van de jaren negentig. Wie bouwt het hoogst? Aan deze liefde voor hoogbouw dankt Rotterdam de bijnaam 'Manhattan aan de Maas'. De Laurenskerk is een van de weinige zichtbare herinneringen aan het Rotterdam van vroeger. Op talloze prenten, schilderijen en foto's is te zien hoe de stad rond de kerk in de loop van de tijd is veranderd. De Laurens is altijd in het midden blijven staan.

De kerktoren bepaalde de skyline van Rotterdam

THE CHAPEL OF LAURENS IN-THE-MIDDLE

For centuries the Laurenskerk stood in the heart of the city, where its church towers dominated the skyline of Rotterdam. However, the rebuilding of the city following the bombing of 14 May 1940 shifted the city centre to the west.
The church has been the iconic landmark of the city for a very long time. Now it competes with many other buildings: From the Euromast in the fifties up to the Erasmus Bridge in the nineties. Everyone wants to build the highest building. This love of heights earned Rotterdam the nickname 'Manhattan on the Maas'.
The Laurenskerk is one of the few visible reminders of Rotterdam as it once was. Prints, paintings and photos show how the city around the church has changed over the course of time. The Laurens-kerk has always remained in the centre of things.

ICONEN VAN ROTTERDAM
ICONS OF ROTTERDAM

13m.

STATION BLAAK
BLAAK STATION
Harry Reinders, 1993

19m.

SCHIELANDHUIS
SCHIELANDHUIS
Pieter Post, 1665

33m.

HOTEL NEW YORK
HOTEL NEW YORK
J. Muller C. M. Drooglever Fortuyn,
C. B. van der Tak, 1901
Hotel in voormalig directiegebouw
van de Holland-Amerika Lijn
Hotel in in former headquarters
of the Holland-America Line

35m.

LUXOR THEATER
LUXOR THEATRE
Bolles, Wilson, 2000

22m.

WARENHUIS DE BIJENKORF
BIJENKORF DEPARTEMENT STORE
Marcel Breuer, 1956

22m.

MEVLANA MOSKEE
MEVLANA MOSQUE
Bert Toorman, 2001

35m.

BERGPOLDERFLAT
BERGPOLDERFLAT.
W. Van Tijen, J.A. Brinkman,
L.C. van der Vlugt, 1934
Eerste galerijflat in Nederland
First block of flats in the Netherlands

36m.

BRIENENOORDBRUG
BRIENENOORDBRIDGE
lengte 1320m
overspanning/ *span* ‹305m.›
W.J. van der Eb, 1965

23 m.

UNILEVERGEBOUW,
DE BRUG
UNILEVER BUILDING, THE BRIDGE
26m. boven de grond/*above ground*
JHK architecten, 2005

23m.

NAI
DUTCH ARCHITECTURE INSTITUTE
Jo Coenen, 1993

37m.

KUBUSWONINGEN
CUBE-HOUSES
Piet Blom, 1982-84

45m.

WITTE HUIS
WHITE HOUSE
Willem Molenbroek, 1898
Eerste wolkenkrabber van Europa
First skyscraper in Europe

29m.

CENTRALE BIBLIOTHEEK
CENTRAL LIBRARY
Jaap Bakema, Hans Boot, 1983

29m.

VAN NELLE

VAN NELLEFABRIEK
VAN NELLE FACTORY
Leendert van der Vlugt, Mart Stam,
1929

50m.

WILLEMSBRUG
WILLEMS BRIDGE
overspanning /*span* ‹270m.›
C. Veerling, 1981

58m.

DE KUIP
DE KUIP
J.A. Brinkman, L. van der Vlugt, 1937

53m.

MUSEUM BOIJMANS VAN
BEUNINGEN
MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN
A. van der Steur, 1928-1935

60m.

KONINGSHAVENBRUG,
DE HEF
KONINGSHAVEN BRIDGE, THE LIFT
P. Joosting, 1927

93m.

WORLD TRADE CENTER
ROTTERDAM, BEURS
WORLD TRADE CENTER ROTTERDAM, BEURS
Rob van Erk

124m.

WORLD PORT CENTER
WORLD PORT CENTER
Sir Norman Foster, 2001

61m.

BLAAKTOREN, HET POTLOOD
BLAAK TOWER, THE PENCIL
Piet Blom, 1984

63m.

DE GROTE OF
ST. LAURENSKERK
THE LAURENSKERK
1449-1525
Wederopbouw/ *Reconstruction*
J.C. Meischke, A. van der Steur
1952-1968
Uitbreiding/ *Annex*
W.G. Quist 1976-1981

139m.

ERASMUSBRUG
ERASMUS BRIDGE
overspanning/ *span* ‹278m.›
Ben van Berkel, 1996

149m.

MILENNIUMTOREN
MILLENNIUM TOWER
Webb, Zerafa, Menkes,
Housden Partnership, 2000

70m.

SCHEEPVAART EN
TRANSPORT COLLEGE
SHIPPING AND TRANSPORT COLLEGE
Neutelings Riedijk, 2005

71m.

STADHUIS
CITY HALL
86 x 106 m.
Henri Evers, 1920

151m.

DELFTSE POORT
DELFTSE POORT
Abe Bonnema, 1991

152m.

MONTEVIDEO
MONTEVIDEO
Mecanoo architecten, 2005

90m.

MARCONITORENS
MARCONI TOWERS
Skidmore, Owens and Merrill, 1975

90m.

WILLEMSWERF
WILLEMSWERF
Wim Quist, 1988

185m.

EUROMAST
EUROMAST
H.A. Maaskant, 1960
Gebouwd ter ere van de Floriade
Built in honor of the Floriade

191m.

KPN-TOREN | KPN TOWER
Renzo Piano, 1983

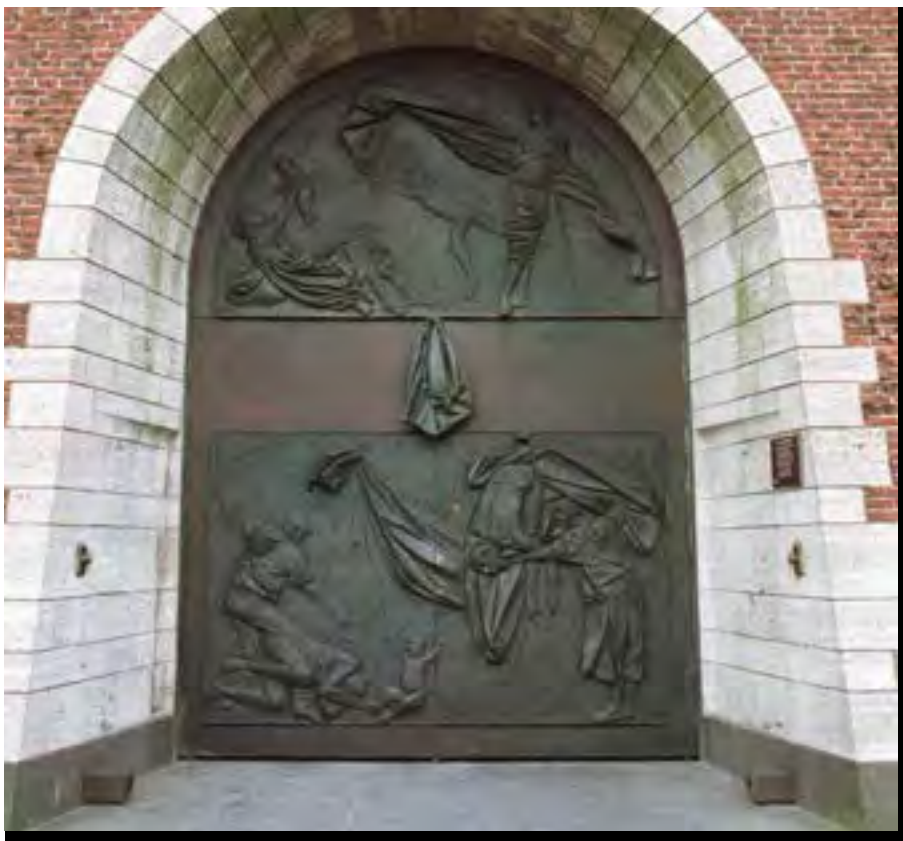

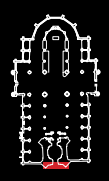

DE DEUREN VAN MANZÙ
(Giacomo Manzoni, 1908-1991) De monumentale bronzen toegangsdeuren van de kerk zijn ontworpen door de Italiaanse beeldhouwer Giacomo Manzù. De deuren zijn in 1968 aan de Gemeente Rotterdam geschonken. Oorlog en Vrede is het toepasselijke thema van de deuren. De Oorlog is verbeeld op de deuren zelf, die alleen zichtbaar zijn als de kerkdeuren gesloten zijn.
De voorstelling van de Vrede in de boog boven de doorgang is altijd te zien. Aan de binnenzijde van de deuren worden twee vogels getoond, de duif en de pelikaan. De duif is het symbool voor de vrede en voor de Heilige Geest. De pelikaan staat symbool voor de christelijke liefde – de Caritas.

THE DOORS OF MANZÙ
(Giacomo Manzoni, Manzù 1908-1991) The monumental bronze main doors of the church were designed by the Italian sculptor Giacomo Manzù. The doors were presented to the Municipality of Rotterdam as a gift in 1968. Appropriately, the doors take War and Peace as their theme. War is depicted on the doors itself, and is only visible when the church doors are closed. The depiction of Peace in the arch above the doors is always visible.
The inner side of the doors display two birds, the dove and th e pelican. The pelican symbolises Christian love – Caritas. The dove symbolises peace and the Holy Spirit.

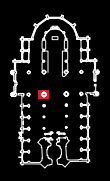

EERSTE STEENLEGGING KONINGIN JULIANA
Hare Majesteit Koningin Juliana heeft de eerste steen voor het herstellen van de kerk gelegd op Opbouwdag, 19 mei 1952. De steen op de grote kruispijler herinnert hieraan. De kerk is vervolgens in delen in gebruik genomen.
In 1959 wordt het transeptdeel van de kerk in gebruik genomen, in 1962 het koorgedeelte. De gehele kerk wordt op 15 december 1968 in gebruik genomen.

LAYING OF THE FIRST STONE
BY QUEEN JULIANA
The first stone for the reconstruction of the church was laid by Her Majesty Queen Juliana on Reconstruction Day, 19 May 1952. This is commemorated by the stone on the great crossing pillar. The church was subsequently taken into use in phases. The transept section of the church came into service in 1959 and the choir section in 1962. The entire church was taken into use on 15 December 1968.

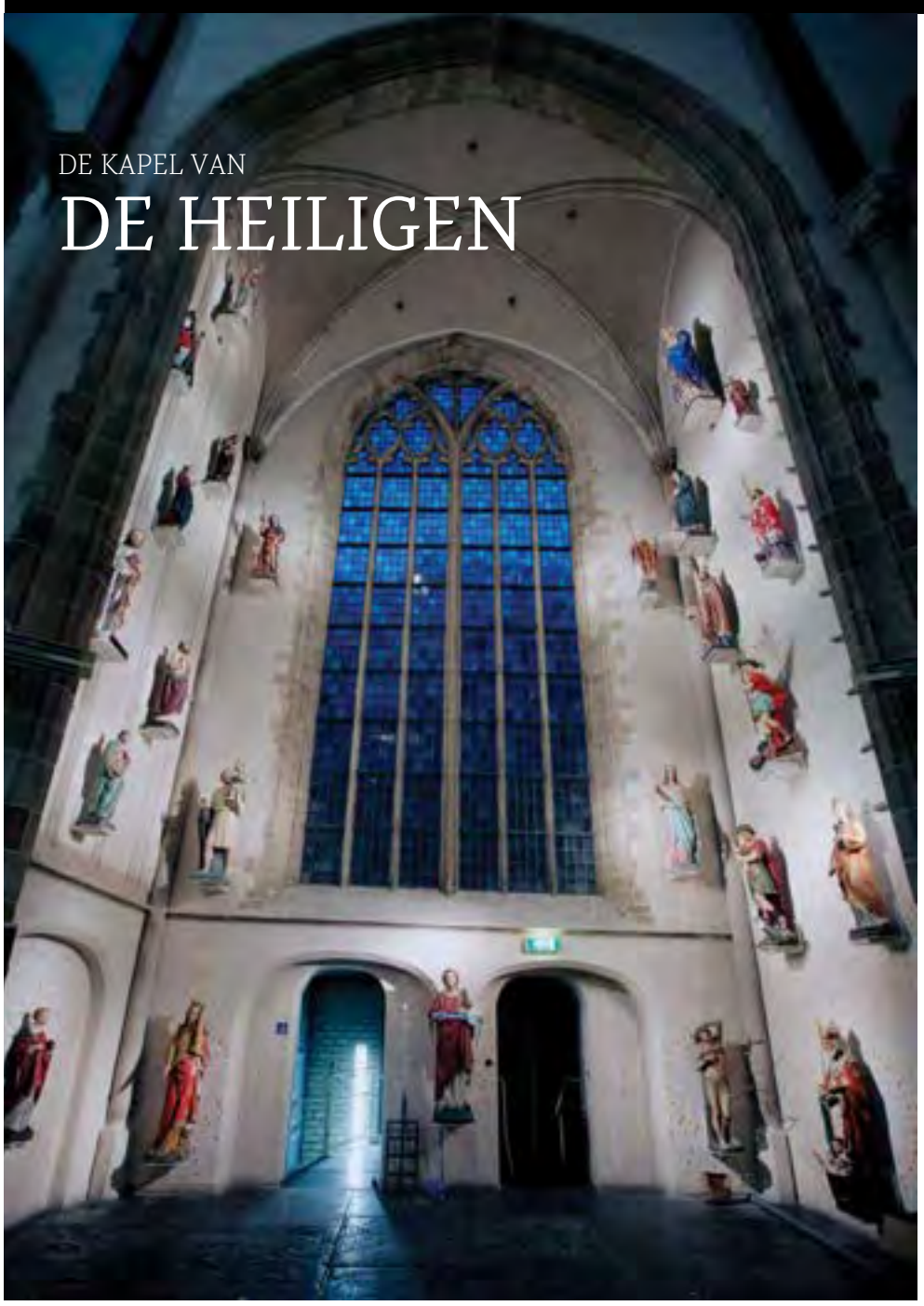

DE KAPEL VAN
DE HEILIGEN

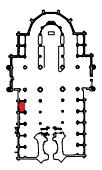

De Laurenskerk is genoemd naar de stadsheilige van Rotterdam, Laurentius. Het hoofdaltaar van de kerk was gewijd aan Laurens, Maria Magdalena en Sint Steven. Alle heiligen die in deze kapel met een beeld vertegenwoordigd zijn, werden in de middeleeuwen in de Laurenskerk vereerd. Sommigen zijn de schutspatroon van een Rotterdams gilde, anderen – zoals de pestheiligen – zijn heel belangrijk in het middeleeuwse leven. Heiligen bemiddelen tussen mensen en God. Ze hebben hun eigen specialismen zodat voor ieder probleem, ziekte en beroepsgroep een heilige te vinden is. Maria en de apostelen zijn de eerste en belangrijkste heiligen. Veel heiligen zijn martelaren uit de derde eeuw, toen de christenen vervolgd werden. Anderen hebben wonderen verricht of kloosters gesticht. Heiligen zijn te herkennen aan hun attributen, die met hun dood of met hun legende te maken hebben.
De beelden in deze kapel zijn gemaakt rond 1900. Veel heiligen hebben verschillende verschijningsvormen en talloze legenden, die hier niet allemaal aan bod kunnen komen. Datzelfde geldt voor een uitputtende lijst van beroepen is niet altijd bekend waar in de kerk hun altaar stond.

THE CHAPEL
OF THE SAINTS

The Laurenskerk is named after the patron saint of Rotterdam, Laurentius. The main altar of the church was dedicated to Lawrence, Mary Magdalene and Saint Stephen. All the saints represented in this chapel by pictures were worshipped in the Laurenskerk during the Middle Ages. Some are patron saints of a guild, while others – such as the 'plague saints' – were very important in medieval life.
Saints intercede between people and God. They have their own specialisms, which means that there is a saint to be found for every problem, ailment and occupation. Mary and the apostles are the first and most important saints.
Many saints were 3rd-century martyrs from the period when the Christians were being persecuted. Others performed miracles or founded monasteries or convents. Saints can be recognised by their attributes which make reference to their death or to their legend.
The sculptures in this chapel were made around 1900. Many saints take different forms and have countless legends associated with them, not all of which can be mentioned here. The same goes for complete lists of the occupations which they protect and the ailments and dangers against which they are invoked. It is not always known where the saint's altar stood in the church.

SINT JOHANNES DE DOPER
24 juni en 29 augustus
Johannes leefde in de woestijn, waar hij preekte en doopte. Toen hij Jezus doopte, herkende hij hem als de Verlosser en noemde hem 'het ware Lam Gods'. Het lammetje aan zijn voeten verwijst hiernaar. Met zijn geheven vinger wijst hij op Jezus.

SAINT JOHN THE BAPTIST
24 June and 29 August
John lived in the desert, where he preached and baptised. When he baptised Jesus he recognised him as the Saviour and called him 'the true Lamb of God'. The lamb at his feet is a reference to this statement. With his raised finger he points to Jesus.

SINT ANDREAS
30 november
Apostel en beschermheilige van de vissers en vishandelaars. De apostel Andreas is de oudere broer van Petrus en de eerste leerling van Jezus. Hij is te herkennen aan het x-vormige (andreas) kruis. Hij wilde niet op hetzelfde soort kruis als Jezus sterven en daarom is hij op een schuin kruis genageld.

SAINT ANDREW
30 November
Apostle and patron saint of fishermen and fish-sellers
The apostle Andrew was the older brother of Peter and Jesus' first pupil. He can be recognised by the X-shaped cross (Cross of St. Andrew). He did not wish to die on the same kind of cross as Christ and was thus nailed to a diagonal cross.

SINT BARTHOLOMEUS
24 augustus
Apostel en schutspatroon van het gilde van de vleeshouwers. Bartholomeus was een visser en een van de eerste leerlingen van Jezus. Hij stierf een gruwelijke marteldood: hij werd levend gevild. Hij is beschermer van beroepen die met messen en huid te maken hebben.

SAINT BARTHOLOMEW
24 August
Apostle and patron saint of the Rotterdam guild of butchers.
Bartholomew was a fisherman and one of Jesus' first pupils. He died a terrible martyr's death: he was flayed alive. He is the protector of occupations relating to knives and skin.

SINT LAURENTIUS
10 augustus
Stadspatroon en beschermheilige van armen, bibliothecarissen en koks Het rooster dat Laurens vasthoudt, is zijn martelwerktuig. Laurentius van Rome werd in 258 levend geroosterd omdat hij de kerkschatten onder de armen had verdeeld, in plaats van die aan de Romeinse keizer Valerianus af te staan.

SAINT LAWRENCE
10 August
Patron saint of Rotterdam and patron saint of the poor, librarians and cooks. The gridiron held by Lawrence is his instrument of martyrdom. In the year 258, Laurentius of Rome was roasted alive because he had distributed church treasures among the poor instead of giving them to the Roman emperor Valerianus.

SINT PAULUS
29 juni
Apostel en schutspatroon van het gilde van hordenmakers. Voor zijn bekering heette Paulus Saulus. Toen hij op weg was naar Damascus om christenen te vervolgen, werd hij verblind door een stralend licht en hoorde hij de stem van Jezus: 'Saul, Saul, waarom vervolg je mij?' Hij bekeerde zich en werd een van de belangrijkste apostelen.

SAINT PETER
29 June
Apostle and patron saint of the Rotterdam guild of fishermen
Peter was the most important pupil of Jesus and the very first Pope. In his hand he holds the keys to heaven, and the church of St. Peter's in Rome is built on his grave. He is the patron saint of popes, fishermen and all occupations relating to keys.

SINT JOZEF
19 maart
Schutspatroon van het gilde van timmerlieden
Jozef van Nazareth was de echtgenoot van Maria, de moeder van Jezus. Hij was timmerman van beroep en is herkenbaar aan zijn gereedschap. De bloeiende lelie verwijst naar de maagdelijkheid van Maria. Tegenwoordig is hij ook de beschermheilige van asielzoekers.

SAINT JOSEPH
19 March
Patron saint of the Rotterdam guild of carpenters Joseph of Nazareth was the husband of Mary, the mother of Jesus. He was a carpenter by trade, and is recognisable by his tools. The lily in bloom refers to the virginity of Mary. He is now also the patron saint of asylum seekers.

SINT PETRUS
29 juni
Apostel en schutspatroon van het gilde van de vissers
Petrus is de belangrijkste leerling van Jezus en de allereerste Paus. In zijn hand houdt hij de hemelsleutels. Op zijn graf in Rome is de Sint Pieter gebouwd. Hij is beschermheilige van Pausen, vissers en alle beroepen die met sleutels te maken hebben.

Saint Paul
29 June
Apostle and patron saint of the Rotterdam guild of hurdle-makers. Before his conversion, Paul was known as Saul. While travelling towards Damascus in order to persecute Christians he was blinded by a great light and heard the voice of Jesus say: 'Saul, Saul, why are you persecuting me?' He converted and became one of the most important apostles.

SINT ROCHUS
16 augustus
Pestheilige. Rochus wijdde zijn leven aan het verzorgen van pestlijders op de wegen naar Rome. Hij kreeg de ziekte zelf ook, maar genas op wonderbaarlijke wijze. Zijn hond bleef hem trouw, likte zijn zweren en bracht hem brood. Hij is te herkennen als pelgrim aan de Jakobsschelp op zijn hoed.

SAINT ROCH
16 August
Plague saint. Roch devoted his life to caring for plague victims on the roads to Rome. He contracted the disease himself but miraculously recovered. His dog remained faithful to him, licked his sores and brought him bread. He is depicted as a pilgrim with a scallop shell on his hat.

SINT JOHANNES DE EVANGELIST
27 december
Apostel, evangelist en beschermheilige van beroepen die met boeken te maken hebben. Johannes was net als Andreas en Petrus visser, toen Jezus hen vroeg om hem te volgen en 'vissers van mensen' te worden. Hij is de schrijver van een evangelie en de Apocalyps. Hij is te herkennen aan de adelaar en aan de schriftrol in zijn hand.

SAINT JOHN THE EVANGELIST
27 December
Apostle, evangelist and patron saint of occupations relating to books. Like Andrew and Peter, John was a fisherman when Jesus asked them all to follow him and to become 'fishers of people'. He is the author of one of the Gospels and of the Apocalypse, and can be recognised by the eagle and the scroll in his hand.

SINT CHRISTOFFEL
24 juli
Beschermheilige van reizigers en automobilisten
Een grote reus die reizigers over een moeilijk begaanbare rivier hielp, droeg op een dag een klein kind dat zo zwaar was dat de reus bijna verdronk. Het kind was Jezus. Christoffel beschermt iedereen die zijn afbeelding ziet tegen een plotselinge dood.

SAINT CHRISTOPHER
24 July
Patron saint of travellers and motorists. A giant of a man who helped travellers cross a difficult river, he one day carried a little child who was so heavy that Christopher almost drowned. The child was Jesus. Christopher protects all those who carry his likeness against a sudden death.

Schutspatroon van het gilde van de brouwers

SINT STEFANUS
26 december
Hoofdaltaar. Stefanus is de eerste martelaar van het Christendom. Hij predikte dat Jezus aan de rechterhand van God stond en werd door de Joodse rechtbank veroordeeld tot steniging. Volgens de legende is zijn gebeente bijgezet in het graf van Laurentius, die een stukje opschoof om plaats te maken.

SAINT STEPHEN
26 December
Main altar and patron saint of the Rotterdam guild of brewers Stephen was the first martyr of Christendom. He preached that Jesus stood at God's right hand and was condemned by the Jewish court to be stoned to death. According to legend, his bones were laid to rest in the grave of Laurentius, who moved over a little to make room.

SINT JORIS
23 april
Beschermheilige van soldaten, ruiters en ridders.
Joris bevrijdde een stad van een draak die dagelijks twee kinderen te eten eiste. Joris maakte de draak onschadelijk. Als dank kreeg hij vele schatten, die hij onder de armen verdeelde. De bevolking werd gedoopt en Joris trok verder.

SAINT GEORGE
23 April
Patron saint of soldiers, horsemen and knights George freed a town from a dragon that was demanding a tribute of two children every day. George killed the dragon and in thanks he received many treasures that he distributed among the poor. The population was baptised and George went on his way.

SINT APOLLONIA
9 februari
Beschermheilige tegen kiespijn en van tanden en tandartsen. Dat Apollonia de beschermheilige van tandartsen is, valt te danken aan een van de afschuwelijke martelingen die zij onderging: haar tanden werden uitgetrokken met een tang. In het middeleeuwse Rotterdam werd ze aangeroepen bij tandpijn.

SAINT APOLLONIA
9 February
*Patron saint of teeth and dentists and protector against toothache.*Apollonia came to be the patron saint of dentists thanks to the one of the terrible tortures she endured: her teeth were pulled out with pincers. In medieval Rotterdam she was invoked against toothache.

SINT NICOLAAS (SINTERKLAAS)
6 december
Schutspatroon van het gilde van de kooplieden
Bisschop Nicolaas van Myra wekte drie vermoorde kinderen weer tot leven. Een slager had de drie in stukken gehakt en gepekeld, maar na een gebed van Nicolaas stapten ze levend en wel uit de ton. Nicolaas is ook de beschermheilige van kinderen en zeelieden.

SAINT NICHOLAS
6 December
Patron saint of the Rotterdam guild of merchants Bishop Nicolas of Myra brought three murdered children back to life. A butcher had hacked the three into pieces and pickled them, but after Nicholas said a prayer they climbed out of the barrel alive and well. Nicholas is also the patron saint of children and mariners.

SINT BARBARA
4 december
Schutspatroon van het gilde van de metselaars.
Barbara houdt de toren vast waarin haar vader haar opsloot omdat ze christen was. Barbara wordt aangeroepen tegen een onverwachte dood en bij blikseminslag. Ze is beschermheilige van metselaars en van gevaarlijke beroepen zoals brandweerlieden, mijnwerkers en tunnelgravers

SAINT BARBARA
4 December
Patron saint of the Rotterdam guild of masons Barbara holds the tower in which her father locked her up because she was a Christian. Barbara is invoked against unexpected death and against lighting strikes. She is the patron saint of masons and of dangerous occupations such as firemen, miners and tunnel excavators.

SINT SEBASTIAAN
20 januari
Pestheilige en beschermheilige van boogschutters en homoseksuelen. Sebastiaan was de patroon van de Rotterdamse schutters. Deze schaars geklede en met pijlen doorboorde Sebastiaan is geïnspireerd op een beeld van Michelangelo. Hij is ook de niet-officiële beschermheilige van de homobeweging.

SAINT SEBASTIAN
20 January
Plague saint and patron saint of bowmen and homosexuals Sebastian was the patron of the Rotterdam bowmen. This scantily clad Sebastian, pierced by arrows, is inspired by a picture by Michelangelo. He is also the unofficial patron saint of the gay movement.

SINT CATHARINA VAN ALEXANDRIË
25 november
Beschermheilige van wetenschappers, vooral van filosofen, advocaten en theologen. Catharina was een geleerde koningsdochter, die door haar intelligente argumenten vijftig heidense filosofen tot het Christendom bekeerde. Ze werd gemarteld op een wiel dat brak. Uiteindelijk werd zij met een zwaard onthoofd. Catharina wordt ook aangeroepen tegen hoofdpijn.

SAINT CATHERINE OF ALEXANDRIA
25 November
Patron saint of academics, in particular philosophers, lawyers and theologians. Catherine was a well-educated princess who, with her intelligent arguments, converted fifty heathen philosophers to Christianity. She was martyred on a wheel that broke, and was finally beheaded with a sword. Catherine is also invoked against headaches.

SINT DIONYSIUS (SAINT DENIS)
9 oktober
Patroonheilige van Frankrijk en beschermheilige tegen hoofdpijn. Dionysius was de eerste bisschop van Parijs. Hij werd gemarteld en onthoofd op de Montmartre (martelaarsberg). Vervolgens wandelde hij met zijn hoofd in zijn handen een eind verder, om zich daar te laten begraven. Op zijn graf is later een abdij gesticht.

SAINT DIONYSIUS (SAINT DENIS)
9 October
Patron saint of France and protector against headaches Dionysius or Denis was the first bishop of Paris. He was tortured and beheaded on Montmartre (the hill of martyrs). He then walked some distance on to the place where he was to be buried, carrying his head in his hands. An abbey was later founded on his grave.

SINT BRIGITTA
1 februari
Beschermheilige van vee en landbouwers
De Ierse Brigitta is de stichtster van de beroemde en invloedrijke abdij en klooster in Kildare (Ierland). Tijdens haar leven werd zij al als heilig beschouwd. Ze is te herkennen aan haar zwarte gewaad en de koe aan haar voeten.

SAINT BRIGID OF KILDARE
1 February
Patron saint of cattle and farmers. The Irish saint Brigid was the founder of the most famous and influential abbey and convent in Kildare. She was already regarded as a saint during her lifetime. She can be recognised by her black robe and the cow at her feet.

SINT FRANCISCUS VAN ASSISI
4 oktober
Beschermheilige van kleermakers en armen, tegenwoordig ook van de milieubeweging en de dierenbescherming. De Rotterdamse kleermakers vereerden Franciscus als beschermheilige, omdat hij afstand had gedaan van zijn kleren. Hij stichtte een nieuwe kloosterorde en leefde zo sober mogelijk. Omdat hij ook voor dieren preekte, is zijn naamdag – 4 oktober – tot Werelddierendag uitgeroepen.

SAINT FRANCIS OF ASSISI
4 October
Patron saint of tailors and the poor, now also of the environmental and animal rights movements. The Rotterdam tailors venerated Francis as their patron saint because he had dispensed with his clothes. He founded a new monastic order and lived as frugally as possible. Since he also preached to animals, his saint's day – 4 October – is now World Animal Day.

SINT AUTBERTUS

15 december

Schutspatroon van het gilde van bakkers. Autbertus was een bisschop die met het bakken van brood geld verdiende voor de armen. Zijn ezel bracht het brood rond en inde het geld. Zijn dubbele beroep is af te lezen aan zijn mijter en de broodschep die hij vasthoudt.

SAINT AUBERT
15 December
Patron saint of the Rotterdam guild of bakers
Aubert was a bishop who earned money for the poor by baking bread. His donkey delivered the bread and collected the money. His double occupation is reflected in his mitre and the bread he is holding.

SINT ELOY (ELIGIUS)

1 december

Schutspatroon van het gilde van smeden. De smid Eligius was in dienst van de Merovingische koningen. Ooit moest hij een onwillig paard beslaan. Hij sneed het been er af, besloeg het en zette het weer aan zonder dat er bloed vloeide.

SAINT ELOY (ELIGIUS)
1 December
Patron saint of the Rotterdam guild of smiths The smith Eligius worked in the service of the Merovingian kings. One day he had to shoe an unwilling horse. He cut off the horse's leg, shoed it and put the leg back again without any blood being shed.

SINT MICHAËL

Aartsengel

Michaël is de belangrijkste aartsengel. Hij begeleidt de zielen van de gestorvenen naar de hemel en weegt ze bij het Laatste Oordeel. Hier is hij te zien als de bestrijder van het Kwaad, die een duivel te grazen neemt.

SAINT MICHAEL
Archangel
Michael is the most important archangel. He accompanies the souls of the dead on their way to heaven and weighs them at the Last Judgement. He is here depicted as the opponent of Evil, dealing with a devil.

DE HEILIGE MAAGD MARIA

27 december

Maria is als de moeder van Jezus de belangrijkste heilige van de rooms-katholieke kerk. In de Laurenskerk waren er maar liefst drie altaren aan haar gewijd. Dit Mariabeeld wijst op het Heilig Hart op haar borst, dat staat voor haar vreugde, verdriet en liefde.

THE HOLY VIRGIN MARY
27 December
As the mother of Jesus, Mary is the most important saint of the Roman Catholic church. In the Laurenskerk, no fewer than three altars were dedicated to her. This image of Mary draws attention to the Holy Heart on her breast that symbolises her joy, sorrow and love.

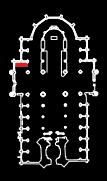

EGBERT BARTHOLOMEUSZ KORTENAER

(1604-1665) diende als kapitein op het schip van Admiraal Tromp. Toen deze gewond raakte, gaf hij de admiraalsvlag over aan De Kortenaer, een belangrijke promotie. Kortenaer streed tegen de Zweedse koning in de slag bij de Sont, waar Witte de With sneuvelde. Als dank werd hij door de Deense koning tot Ridder in de Orde van de Olifant benoemd, waarvan de keten op zijn borst hangt. In zijn hand de admiraalsstaf, het teken van zijn rang als luitenant-admiraal bij de Admiraliteit van Rotterdam. Zelf sneuvelde hij in de Tweede Engelse Oorlog in 1665. Op het beeld zijn duidelijk de verminkingen aan zijn rechterhand en linkeroog te zien.

***Grafschrift**. Voor de onvergetelijke zeeheld Egbert Bartholomeusz Kortenaer, scheepsbevelhebber, hebben de Edelmogende Heren van de Admiraliteit op de Maas dit gedenkteken van dapperheid en roemvolle dood opgericht.*

EGBERT BARTHOLOMEUSZ KORTENAER
(1604-1665) Egbert Kortenaer served as captain of the ship of the legendary Admiral Tromp. When the latter was wounded, he handed the admiral's ensign to Kortenaer, an act which constituted a major promotion. Kortenaer fought against the King of Sweden at the Battle of the Sound, in which Witte de With was killed. As a token of thanks, the King of Denmark appointed him a Knight of the Order of the Elephant, which hangs on his breast. In his hand he holds the admiral's staff, the sign of his rank as Lieutenant-Admiral of Rotterdam Admiralty. Kortenaer himself died in the Second Anglo-Dutch Naval War in 1665. The sculpture clearly depicts the injuries to his right hand and left eye.

***Epitaph.** For the unforgettable naval hero Egbert Bartholomeusz. Kortenaer, captain, the Noble Lords of the Admiralty on the River Maas have erected this monument to bravery and glorious death.*

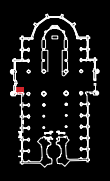

JOHAN VAN BRAKEL

(1618-1690) Deze Rotterdammer maakte carrière in de Staatse Vloot, een vloot van oorlogsschepen die door de Admiraliteiten geleverd werd. De schout-bij-nacht is 's nachts verantwoordelijk voor de vloot. Hij begon zijn carrière op een branderschip, een brandend schip dat als drijvende bom de vijandelijke linies werd ingestuurd. Hij werd beroemd door zijn roekeloze acties, zoals met zijn optreden in de tocht naar Chatham. Door zijn toedoen konden de ijzeren kettingen die over zee waren gespannen worden stukgevaren.
Hij sneuvelde in de slag bij Besevier (Beachy Head), waar hij met Koning-Stadhouder Willem III – toen koning van Engeland – tegen de Fransen vocht.

***grafschrift**. Gewijd aan de schim en de nagedachtenis van de onover-wonnen held Johan van Brakel, Schout bij Nacht. Deze steen bedekt Brakel, de schrik van de Oceanen, voor wie het vuur, het ijzer en de zee weken. Kijk, nog steeds spuwt hij vlammen, nog steeds. De man die de ijzeren ketens verbroken heeft, zal losbreken van het stof.*

JOHAN VAN BRAKEL
(1618-1690) This Rotterdam naval hero had a successful career in the Staatse Vloot, a fleet of warships supplied by the Admiralty. He held the post of Schout bij Nacht, the officer who was responsible for the fleet during the night. He began his career on a fireship: a type of burning ship that was steered into the enemy lines like a floating bomb. He became famous for his daredevil deeds, such as his actions in the Battle of Chatham.It was thanks to him that the Dutch ships succeeded in breaking through the iron chains that were stretched across a river. He died in the Battle of Beachy Head, where he fought alongside King-Stadtholder William III – at that time King of England – against the French.

***Epitaph.** Dedicated to the ghost and the memory of the unvanquished hero Johan van Brakel, Schout bij Nacht. This stone covers Brakel,the terror of the Oceans, before whom fire, iron and the sea retreated. Behold, he still spits fire, even now. The man who broke the iron chains will break free of earthly substance.*

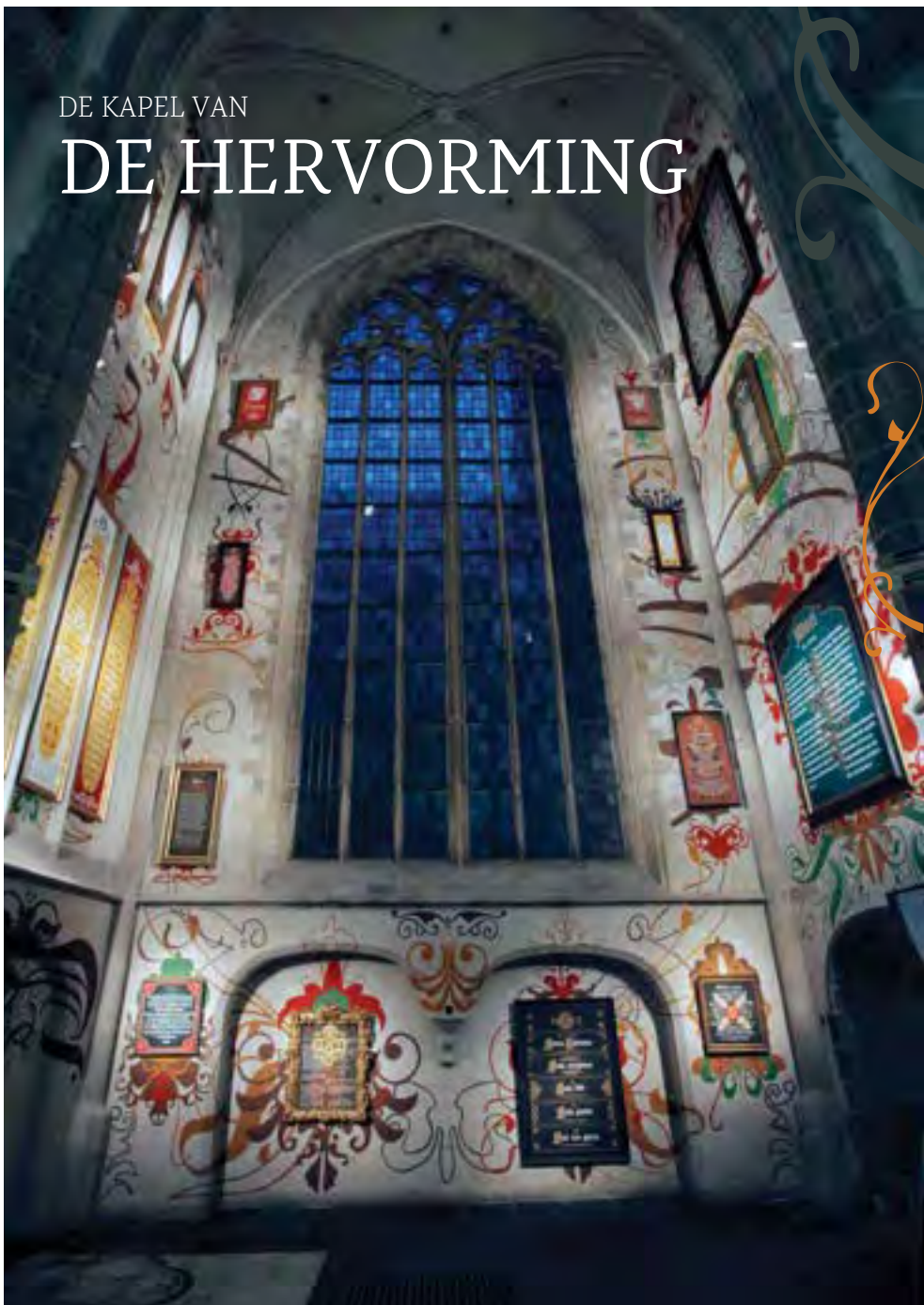

DE KAPEL VAN
DE HERVORMING

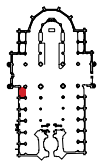

De Hervorming of Reformatie is de naam voor de nieuwe denkbeelden over het christelijk geloof die in de zestiende eeuw in zwang komen. De protestantse ideeën veroveren dankzij de uitvinding van de drukpers grote delen van Europa.
De opkomst van het protestantisme is ook een reactie op de rijkdom en het machtsmisbruik in de rooms-katholieke kerk.
In Nederland wordt het protestantisme de nieuwe officiële godsdienst. De Laurenskerk blijft gespaard tijdens de Beeldenstorm en ook de overgang van de kerk in calvinistische handen in 1572 verloopt rustig en weloverwogen. De kostbare voorwerpen, zoals het kerkzilver, worden verkocht. Alles wat aan het roomse geloof herinnert, wordt weggehaald: schilderingen verdwijnen onder witkalk, het hoogaltaar wordt afgebroken en de doopkapel wordt verlaten, want voortaan wordt bij de preekstoel gedoopt.
De Hervorming is de terugkeer naar het Woord. Het lezen van de Bijbel neemt de plaats in van de Latijnse mis. De indeling van de kerk verandert, de stoelen staan nu rond de preekstoel.
In plaats van beelden en schilderijen komen er grote, rijk versierde borden waarop belangrijke Bijbelteksten staan. De kerk wordt pas echt leeg in 1795, als tijdens de Franse overheersing de scheiding van kerk en staat wordt ingevoerd. Alle wapenschilden en rouwborden met wapens worden dan ook verwijderd.

THE CHAPEL OF THE REFORMATION

The Reformation is the term for the new ideas about Christian belief that arose in the 16th century. Thanks to the invention of the printing press, Protestant ideas gained acceptance in large parts of Europe. The rise of Protestantism was also a reaction to the wealth and the power abuses of the Roman Catholic church. In the Netherlands, Protestantism became the new official faith. The Laurenskerk was spared during the Beeldenstorm (iconoclastic fury), the Calvinist administration in 1572 took place in a calm and considered way. The valuable items such as the church silver were sold. Everything reminiscent of the Roman Catholic faith was removed: paintings disappeared under whitewash, the baptistry was abandoned because now baptisms were carried out by the pulpit, and the high altar was demolished.
The Reformation marked a return to the Word. Readings from the Bible took the place of the Latin Mass. The layout of the church was changed, with the chairs now grouped around the pulpit. Sculptures and paintings were replaced by large, richly decorated panels bearing important biblical texts. It was not until 1795, however, that the church became really empty, when the separation of church and state was decreed during French rule. Correspondingly, all coats of arms were removed from the church.

DE KAPEL VAN
DE LIBRIJE

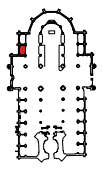

De uitvinding van de boekdrukkunst halverwege de vijftiende eeuw was een revolutie, vergelijkbaar met de introductie van het internet. Opeens was het mogelijk om teksten in grote oplage te drukken en te verspreiden. Daarvoor werden boeken met de hand geschreven. De informatievoorziening ging traag, bereikte weinig mensen en was door het vele overschrijven niet altijd betrouwbaar. De drukkunst gaf een grote impuls aan wetenschappelijk onderzoek en de discussie over geloof en politiek.
In het zeventiende-eeuwse Rotterdam was er een behoorlijke vrijheid van godsdienst, denken en drukpers. Daarom trokken schrijvers en denkers uit heel Europa naar Rotterdam om te discussiëren en hun geschriften te laten drukken. Handelaren en filosofen werkten samen om boeken te drukken, die gretig aftrek vonden. Omstreeks 1700 was Rotterdam een van de grootste boekensteden in de Nederlanden.
De eerste bibliotheek van Rotterdam was te vinden in de Laurenskerk. In deze Librije (afgeleid van het Latijnse woord voor boek, liber) lagen boeken in het Latijn over theologie, filosofie, geschiedenis en ethiek, maar ook Bijbels en zelfs een Koran. Door de Bibliotheek Rotterdam is een Nieuwe Librije samengesteld, gekozen door Rotterdammers van vandaag.
Net als in de Oude Librije liggen de boeken aan de ketting.

THE CHAPEL OF THE LIBRIJE

The invention of the printing press in the mid-15th century was a revolution with an impact comparable to the rise of the internet. Suddenly it was possible to print and distribute texts, i.e. information, in large numbers. Before this time, books were written by hand. Information was slow, reached few people and was unreliable because of the many transcriptions. The art of printing gave a great impetus to science and the discourse on faith and politics. In 17th century Rotterdam, there was considerable freedom of faith, thought and publishing, and this attracted writers and thinkers from all over Europe to the city to engage in discussion and to express their thoughts in printed form. Entrepreneurs and philosophers worked hand-in-hand to print books, which then found many buyers. Around 1700, Rotterdam was one of the biggest 'book towns' of the Netherlands.
The first Rotterdam library was located in the Laurenskerk. This Librije (the word derives from liber, the Latin word for book) contained not only learned books in Latin dealing with theology, philosophy, history and ethics, but also Bibles and even a Koran. In collaboration with the modern Rotterdam Library, a Nieuwe Librije (New Library) has been compiled, with works chosen by today's Rotterdam citizens. Just as in the Oude Librije (Old Library), the books are chained to their shelves.

OUDE LIBRIJE

De Librije is in 1604 gesticht door de predikanten van de Laurenskerk, met financiële steun van het stadsbestuur. Het was de eerste 'publycke Bibliotheke'van Rotterdam. Alleen belangrijke en geleerde mannen mochten er gebruik van maken. De boeken werden niet uitgeleend en waren met grote kettingen vastgemaakt aan de lees-banken, zodat ze niet werden meegenomen. Zo'n 300 kettingboeken uit de vijftiende, zestiende en zeventiende eeuw uit de Librije van de Laurenskerk staan tegenwoordig in de klimaatkluis van Bibliotheek Rotterdam.

THE OLD LIBRIJE

The Librije was founded by clergymen of the Laurens-kerk in 1604, with financial support from the city authorities. It was the first public library in Rotterdam and only important and learned men were allowed to use it. The books were not lent out and were attached to the lecterns so that they could not be removed. Around 300 chained books dating from the 15th, 16th and 17th centuries originally in the Librije of the Laurenskerk are currently held in the climate-controlled depot of the Rotterdam Library.

ERAMUS

Desiderius Erasmus Roterodamus (1466-1536) is misschien wel de beroemdste Rotterdammer ter wereld, ook al heeft hij er maar kort gewoond en heeft hij een fink deel van zijn leven in het buitenland doorgebracht. Erasmus is vooral bekend als humanist. Het humanisme legt de nadruk op het belang van kennis en onderwijs, van hoe een goed mens te zijn. Erasmus schreef meer dan honderd boeken over taal, over goede manieren en over het geloof. Zijn geboortehuis stond ooit naast de Laurenskerk. Op deze plek staat nu een monument. In de vitrine staat een model van het huis en het oudst bewaard gebleven beeld van Erasmus (circa 1550-1583) uit de collectie van Museum Rotterdam.

ERASMUS

To the outside world, Desiderius Erasmus Roterodamus (1466-536) is probably Rotterdam's most famous ever resident, even though he lived here only a short time and spent much of his life abroad. Erasmus is known above all as a humanist. Humanism emphasises the importance of language and education, which show one how to be a good person. Erasmus wrote more than one hundred books on proper behaviour and the Christian faith. His birthplace once stood next to the Laurenskerk. Now a monument stands on this site. In the display case you can see a model of the house and the oldest surviving statue of Erasmus (approx 1550-1583) from the collection of Museum Rotterdam.

DENKERS VAN DE VERLICHTING

THINKERS OF THE ENLIGHTENMENT

De Fransman **Pierre Bayle** (1647-1706) stond bekend als 'de filosoof van Rotterdam'. Bayle is een van de invloedrijkste denkers van de Vroege Ver-lichting. Hij pleitte voor religieuze tolerantie en voor een scheiding tussen kerk en staat. Al was zijn encyclopedie 'Dictionnaire Historique et Critique' in Frankrijk verboden, elders was het een groot succes.

The Frenchman Pierre Bayle (1647-1706) was known as 'the philosopher of Rotterdam'. Bayle was one of the most influential thinkers of the Early Enlightenment. He was an advocate of religious tolerance and of the separation of church and state. His encyclopaedia 'Dictionnaire Historique et Critique' was banned in France but gained success in other countries.

'Nescire quaedam magna pars sapientiae est'

Hugo de Groot *(1583-1645)*

'Sommige dingen niet te weten is een groot deel van de wijsheid'

'Ignorance of certain subjects is a great part of wisdom'

De Engelse filosoof **John Locke** (1632-1704) woonde van 1687 tot 1689 in Rotterdam en was de voorzitter van het filosofische café 'De Lan-taarn'. Hij leidde de discussies, hield de boekhou-ding bij en werkte aan de grondwet van de staat Pennsylvania. Zijn ideeën over individu, macht en maatschappij vormden de aanzet voor de latere mensenrechten.

The English philosopher John Locke (1632-1704) lived in Rotterdam from 1687 to 1689 and was chairman of the philosophical club De Lantaarn (The Lantern). He led the dis-cussions, kept the accounts and worked on the constitution of the State of Pennsylvania. His ideas about the individual, power and society gave impetus to the concept of human rights that developed later.

Hugo de Groot (1583-1645) was de grondlegger van het moderne volkenrecht en het zeerecht. Hij was stadsadvocaat van Rotterdam. Ook schreef hij Latijnse en Nederlandse gedichten, toneelstukken en de geschiedenis van Nederland. Hij werd vanwege zijn politieke en religieuze opvattingen in kasteel Loevestein gevangen gezet, maar hij ontsnapte in een boekenkist.

Thinkers of the Enlightenment Hugo de Groot (1583-1645), was the founder of modern international law and maritime law. He was not only the Pensionary of Rotterdam, he also wrote poems and plays in Latin and Dutch and historical accounts of the Netherlands. He was imprisoned because of his political and religious views but escaped hidden inside a book chest.

DE KAPEL VAN

HET BIDDEN

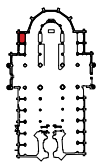

In deze kerk is gebeden. Mensen bidden, alleen of gezamenlijk. Zo richten zij zich tot God, maar ook tot zichzelf. Hun woorden reiken tot in de hemel, maar ook tot in de verste hoeken van hun ziel. Wie bidt legt zijn leven in de handen van God en erkent dat wij geen baas zijn over ons eigen leven. Wie bidt erkent dat wij niet alles zelf in de hand hebben.
Bidden schenkt rust. Zo komt er innerlijke ruimte om aan anderen te denken en voor hen te bidden. Mensen die je lief zijn, om wie je je zorgen maakt, die ziek zijn, gestorvenen. Zo komt er ruimte om al die mensen, levenden en doden, voor God te gedenken.
Bidden geeft hoop, want het erkent dat God ons leven in handen heeft. Daarom branden mensen soms een kaars als zij bidden, een lichtje in het donker. En zij branden wierook: 'Laat mijn gebed voor u zijn als reukwerk' (Psalm 141:2).

Bidden geeft hoop, want het erkent dat God ons leven in handen heeft.

THE CHAPEL OF PRAYER

This church is a place of prayer. People pray, either alone or together with others. They address themselves to God, but also to themselves. Their words reach up to heaven, but also to the furthest corners of their own soul. Someone who prays puts his or her life in the hands of God and recognises that we are not the masters of our own lives. Someone who prays recognises that we are not in control of everything.Prayer creates a sense of calm. You find space in yourself to think of others and to pray for them. People whom you love, whom you are concerned about, who are sick, those who have died. Space is created for all these people, living and dead, to be remembered before God.
Prayer gives hope, because it recognises that God holds our life in his hands. This is why people sometimes light a candle when they pray, to create a little light in the dark. And they burn incense: 'Let my prayer be counted as incense before you' (Psalm 141:2).

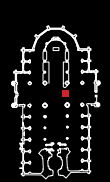

DOOPVONT

Het opvallende doopvont is van de hand van beeldhouwer Hans Petri (1919-1996). Het doopvont is een bijzonder voorbeeld van naoorlogse beeldhouwkunst en werd aan de kerk geschonken toen het eerste deel van de kerk herbouwd was. In het bekken staan drie figuren die hun armen in de lucht steken. Het gegeven van de doop gaat terug op Johannes de Doper, die Jezus doopte in de rivier de Jordaan. De doop is symbolisch voor het afwassen van zonden en het begin van een nieuw leven. In de Laurenskerk worden sinds jaar en dag kinderen en volwassenen gedoopt. Tegenwoordig worden zij bijgeschreven in het Doopboek.

BAPTISMAL FONT

The striking baptismal font was created by the sculptor Hans Petri (1919-1996). The font is a notable example of post-war sculpture and was donated to the church when reconstruction of the first section of the church had been completed. The basin contains three figures with raised arms. The ceremony of baptism goes back to John the Baptist, who baptised Jesus in the River Jordan. Baptism symbolises the washing away of sins and the beginning of a new life. Both children and adults have been baptised in the Laurenskerk for centuries. Nowadays they are recorded in the Book of Baptisms.

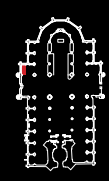

HET SCHIP DE LIEFDE

Het schip De Liefde vertrekt in 1598 samen met vier andere schepen, De Hope, De Trouwe, De Geloove en De Blijde Boodschap, vanuit Rotterdam. Men wil via de nog onbekende en gevaarlijke route door Straat Magelhaes proberen Indië te bereiken. De bemanning wordt getroffen door scheurbuik, vriest half dood en wordt geteisterd door storm en aanvallen door Indianen. Het plan om Indië te bereiken wordt opgegeven en men poogt met de twee overgebleven schepen Japan te bereiken. De Liefde bereikt in 1600 als eerste Nederlandse schip Japan. De verzwakte overgebleven bemanning wordt ontvangen door Shogun Tokugawa Ieyasu. De kanonnen en wapens aan boord van het schip worden gebruikt voor de grote veldslag die Ieyasu alleenheerser over Japan maakt. De aankomst van De Liefde is het begin van de Nederlands-Japanse handelsbetrekkingen vanaf het kunstmatige eiland Deshima in de baai van Nagasaki.Het scheepsmodel van 'De Liefde' in de Laurenskerk is een kopie van het model dat de stad Rotterdam in 1962 cadeau gaf aan een Japanse delegatie uit Tokio. De Japanners gaven een kopie van het hekbeeld van 'De Liefde'. Het schip heette namelijk eerst 'De Erasmus' en het houten hekbeeld van de filosoof is het enige overblijfsel van het schip.

THE SHIP DE LIEFDE

In 1598, the ship De Liefde, together with four other ships, De Hope, De Trouwe, De Geloove and De Blijde Boodschap, set sail from Rotterdam. The aim of the expedition was to reach India by the still uncharted and dangerous route through the Magellan Strait. The crew was struck down by scurvy, froze half to death, was blasted by storms and attacked by Indians.
The attempt to sail to India was abandoned and, with the two remaining ships, the expedition tried to reach Japan instead. In 1600, De Liefde became the first Dutch ship to reach Japan, where the surviving, weakened members of the crew were received by the Shogun Tokugawa Ieyasu. The cannons and weapons on board the ship were used in the great battle that made Ieyasu the sole ruler of Japan. The arrival of De Liefde marked the beginning of Dutch-Japanese trade relations, conducted from the artificial island of Deshima in the Bay of Nagasaki. The model of the ship De Liefde in the Laurenskerk is a copy of the model that the City of Rotterdam presented to a Japanese delegation from Tokyo in 1962. The Japanese in turn presented a copy of the stern carving of De Liefde. In fact, the ship was initially called De Erasmus and the wooden stern carving of the philosopher is the only remnant of the ship.

VIERINGEN

De Laurenskerk is eeuwenlang de plek geweest waar mensen bij elkaar komen om te vieren en te herdenken, alleen, maar ook samen. Vieringen zijn belangrijk in ieder mensenleven, ongeacht geloof, cultuur of achtergrond. Wat mensen vieren en hoe ze dat doen, vertelt veel over wat men belangrijk vindt. Feesten benadrukken vaker de overeenkomsten dan de verschillen tussen mensen en brengen mensen bij elkaar.
In elk van de dertien kastjes is een feest verbeeld dat vandaag de dag in Rotterdam gevierd wordt. De data van de meeste feestdagen worden berekend aan de hand van de maan. Omdat de meeste religies een andere kalender volgen dan de westerse christelijke kalender, kunnen feesten ieder jaar op een andere dag vallen.

Vieringen zijn belangrijk in ieder mensenleven, ongeacht geloof, cultuur of achtergrond.

RELIGIOUS FESTIVALS

For centuries, the Laurenskerk has been the place where people have come to celebrate and to commemorate, alone or in groups.Festivals are an important element in every human life,irrespective of faith, culture or background. The things people celebrate and how they do it says a lot about what they consider important. Festivals tend to emphasise similarities more than differences and they bring people together. Each of the thirteen display cases portrays a festival that is celebrated in modern Rotterdam. The dates of most of the festivals are based on the lunar cycle. Since most religions use a different calendar to that of Western Christianity, festivals can fall on a different day every year.

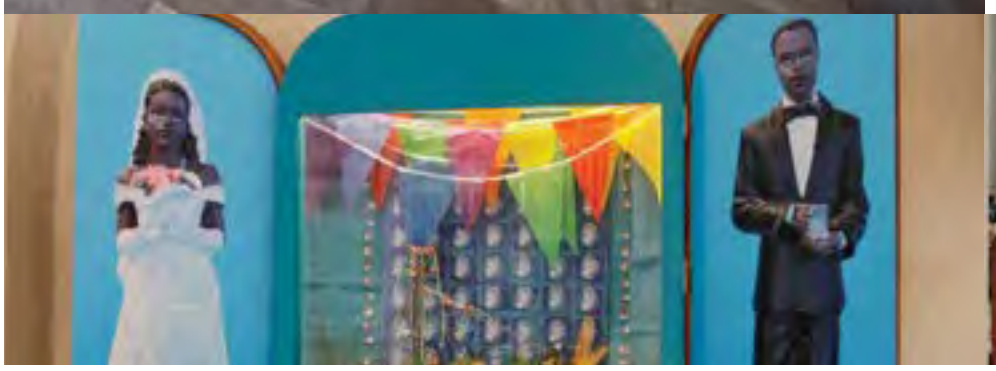

SÃO JOÃO

24 juni. São João is de Portugese naam van Johannes de Doper. Zijn naamdag wordt groots gevierd in Portugees sprekende landen, zoals Brazilië, Portugal en de Kaapverdische eilanden. Daar is het een openluchtfeest met muziek, eten en vuurwerk tot in de vroege uurtjes. Het is, als Sint Jansfeest, ook een feest waar jongens en meisjes huwelijkspartners vinden. De Kaapverdiërs in Rotterdam vieren São João met een festival met muziek en dans. São João is ondermeer de beschermheilige van de vissers. In de optochten worden daarom scheepsmodellen meegedragen.

SÃO JOÃO

24 June. São João is the Portuguese name for John the Baptist. His Saint's day is celebrated with major festivities in Portuguese-speaking countries, such as Brazil, Portugal and the Cape Verde islands. At the latter location the people hold an open-air festival with music, food and fireworks until deep into the night. Just like the Festival of St. John, this is a festival where young men and women find marriage partners. The Cape Verde islanders in Rotterdam celebrate São João with a festival featuring music and dance. São João is, among other things, the patron saint of fishermen. This is why model ships are carried in the festive processions.

LOOFHUTTENFEEST

15 tot 22 Tisjri. Soekot, het Joodse loofhuttenfeest, valt in de herfst en duurt zeven dagen lang. In die periode verblijft men zo veel mogelijk in de soeka (de loofhut), om te herdenken dat de Israëlieten ooit veertig jaar lang in de Sinaïwoestijn rondtrokken en in tenten en hutten verbleven. Het dak van de loofhut moet van takken en gebladerte van bomen gemaakt zijn, zodat de lucht en 's avonds de sterren zichtbaar zijn. Dit is een verwijzing naar de overgave aan de goddelijke bescherming tijdens de veertig jaar in de woestijn. De hut kan overal gebouwd worden, op het balkon, in de tuin of op een plat dak. De hut wordt versierd met vruchten en groenten, want het Loofhuttenfeest is ook een oogstfeest.

FEAST OF TABERNACLES

15 to 22 Tishrei. Sukkot, the Jewish Feast of Tabernacles, is held in autumn and lasts seven days. In this period, Jews spend as much time as possible in the sukkah (the tabernacle) to commemorate the time when the Israelites wandered in the Sinai Desert for forty years and lived in tents or huts. The roof of the tabernacle must be made of branches and foliage from trees so that the sky, and at night the stars, are visible. This symbolises the reliance on divine protection during the forty years in the desert. The hut can be built anywhere: on a balcony, in a garden or on a flat roof. The hut is decorated with fruit and vegetables because the Feast of Tabernacles is also a harvest festival.

PASEN

De zondag na de eerste volle maan in de lente, tussen 22 maart en 25 april
Pasen is het belangrijkste feest in de christelijke traditie. Christenen vieren met Pasen de wederopstanding van Jezus na zijn dood. De vrijdag voor Pasen, Goede Vrijdag, is hij aan het kruis genageld. De zondag erna is zijn graf leeg. Later op die dag verschijnt hij aan twee volgelingen en zijn discipelen. De vijftig dagen na Pasen horen bij de Paastijd, met de feestdagen Hemelvaart en Pinksteren. De Paus zegent met Pasen de stad (Rome) en de wereld, Urbi et Orbi. De eieren die met Pasen gezocht en gegeten worden, zijn een overblijfsel van een oeroud, voor-christelijk lentefeest.

EASTER

The Sunday after the first full moon in spring, between 22 March and 25 April. Easter is the most important festival in the Christian tradition. For Christians, Easter celebrates the resurrection of Jesus after his death. On the Friday before Easter, Good Friday, he was nailed to the cross. The following Sunday his grave was empty. Later that day he appeared to two followers and to his disciples. The fifty days after Easter constitute Eastertide, with the feast days Ascension Day and Whitsun. At Easter the Pope issues his annual Urbi et orbi (for the city and the world) blessing. The eggs that are hunted for and eaten at Easter are a relic of an ancient, pre-Christian spring festival.

KERST

25 december. De geboorte van Jezus is een belangrijke christelijke feestdag. Jozef en de hoogzwangere Maria waren onderweg naar Bethlehem. Daar aangekomen was de herberg vol en uiteindelijk vonden ze onderdak in een stal. Hier werd Jezus geboren. Het verhaal wordt verbeeld in een kerststal, waar ook een ezel en een os, herders en drie wijzen uit het Oosten bij horen. De nachtmis voorafgaand aan Kerst is een van de drukst bezochte kerkdiensten van het jaar. De kerstboom vol kaarsen is in deze donkere periode van het jaar de belofte op de terugkeer van de lente en het licht.

CHRISTMAS

25 December. The birth of Jesus is an important Chris- tian feast day. Joseph and the heavily pregnant Mary were travelling to Bethlehem. When they arrived the inn was full and they finally found accom-modation in a stable. This is where Jesus was born. The story is depicted by means of a crib, which also includes a donkey and an ox, shepherds and the Three Wise Men from the Orient. The midnight mass on Christmas Eve is one of most well-attended church services of the year. At this dark time of the year, the Christmas tree full of candles symbolises the promise of the return of spring and light.

SINT NICOLAAS

6 december. Bisschop Nicolaas van Myra verrichtte in de vierde eeuw een wonder door drie kinderen die vermoord waren en in stukken in een ton waren gestopt, tot leven te wekken. Ook gaf hij geld aan drie arme meisjes zodat ze konden trouwen. Het feest van Sint Nicolaas of Sinterklaas wordt meestal gevierd op de avond van 5 december. Het is een traditie dat kinderen hun schoen bij de kachel zetten, waar de volgende dag snoepgoed of een cadeautje in te vinden is. Die worden door Sinterklaas en zijn helpers, de Zwarte Pieten, door de schoorsteen bezorgd.

FEAST OF ST NICHOLAS

6 December. In the 4th century, Bishop Nicholas of Myra performed a miracle by bringing back to life three children who had been murdered, hacked to pieces and put in a barrel. He also gave money to three poor girls so that they could marry. The Feast of St Nicholas, known in Dutch as Sinterklaas, is generally celebrated on the evening of 5 December. Traditionally, children leave their shoes by the hearth and the following morning find sweets or a small present there. These are brought by Sinterklaas and his assistants, the Zwarte Pieten ('Black Petes'), who come down through the chimney.

ZOMERCARNAVAL

De laatste zaterdag van juli. Carnaval is een katholiek feest dat in februari met name in Brabant en Limburg wordt gevierd. Het is een feest van uitspattingen, voorafgaand aan de veertig dagen vasten voor Pasen. Rotterdam heeft een eigen uitbundige, tropische zomervariant die niet onderdoet voor het 'gewone' Carnaval. Het Zomercarnaval is de afgelopen decennia van een kleinschalig Antilliaans feestje uitgegroeid tot een groots evenement voor alle nationaliteiten. Het hoogtepunt is de kleurrijke, prachtig aangeklede optocht door het centrum van Rotterdam.

SUMMER CARNIVAL

The last Saturday in July. Carnival is a Catholic festival celebrated in February, and in the Netherlands it is particularly popular in the Brabant and Limburg regions. It is a feast of excesses prior to the forty days of fasting before Easter. Rotterdam has its own exuberant, tropical summer variant which has just as much to offer as the 'normal' Carnival. In recent decades the Summer Carnival has grown from a small-scale Antillean party into a major event for all nationalities. The high point is the colourful, beautifully decorated and costumed parade through the centre of Rotterdam.

HOLI PAGHWA

1 Krisjna Chaitra. Het uitbundige Holifeest is een hindoeïstisch lente- en nieuwjaarsfeest dat in maart gevierd wordt. Het feest verbeeldt de overwinning van het licht op de duisternis en van het goede op het kwaad. Veertig dagen van te voren wordt een stekje van de castorolie-plant geplant. Hier omheen wordt een brandstapel gebouwd die de avond voor Holi wordt aangestoken, als herinnering aan het verbranden van de boze heks Holika. De volgende dag is het feest en wordt er met gekleurd poeder en water gegooid, gedanst en gezongen.

HOLI PAGWA

1 Krishna Chaitra. The exuberant Holi festival is a Hindu spring and New Year's festival celebrated in March. The festival represents the victory of light over darkness and of good over evil. Forty days before, a sprig of the castor oil plant is planted. Firewood is piled up around it before being set on fire on the eve of Holi to commemorate the burning of the evil witch Holika. The festival itself takes place on the following day, during which the celebrants throw coloured powder and water, dance and sing.

HEMELVAART

40 dagen na Pasen. Hemelvaart is onderdeel van de Paastijd, waarin het lijden, de dood, de wederopstanding en de opname van Jezus in de hemel worden herdacht. Volgens de Bijbel verscheen Jezus in de veertig dagen na zijn dood aan zijn leerlingen. Te midden van zijn discipelen 'werd hij voor hun ogen omhoog geheven en opgenomen in een wolk, zodat ze hem niet meer zagen.' (Handelingen 1.9). Jezus keert dan terug naar de hemel om aan de rechterhand van God, zijn vader, plaats te nemen.

ASCENSION DAY

40 days after Easter. Ascension Day forms part of Eastertide, during which the suffering, death and resurrection of Jesus and his bodily ascension to heaven are commemorated. According to the Bible, Jesus appeared to his disciples during the forty days after his death. In the midst of his disciples 'he was lifted up and a cloud took him out of their sight.' (Acts 1.9). Jesus then returned to heaven to take his place at the right hand of God, his father.

PINKSTEREN

50 dagen na Pasen. Met Pinksteren wordt het begin van de Christelijke Kerk herdacht, toen de leerlingen van Jezus de Heilige Geest ontvingen en de wereld introkken om het geloof te verspreiden. In de Bijbel (Handelingen 2, 1-4) staat het als volgt: 'Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak waren ze allen bij elkaar. Plotseling klonk er uit de hemel een geluid als van een hevige windvlaag, dat het huis waar ze zich bevonden geheel vulde. Er verschenen aan hen een soort vlammen, die zich als vuurtongen verspreidden en zich op ieder van hen neerzetten, en allen werden vervuld van de Heilige Geest en begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven.'

WHITSUN

50 days after Easter. Whitsun commemorates the beginning of the Christian church, when Jesus' disciples received the Holy Spirit and went out into the world to spread the faith. In the Bible (Acts 2, 1-4) this is described as follows: 'When the day of Pentecost had come, they were all together in one place. And suddenly from heaven there came a sound like the rush of a violent wind, and it filled the entire house where they were sitting. Divided tongues, as of fire, appeared among them, and a tongue rested on each of them. All of them were filled with the Holy Spirit and began to speak in other languages, as the Spirit gave them ability.'

HET OFFERFEEST

10 Dzoe al-hiddja. Het Offerfeest is het belangrijkste feest van de Islam. Het gaat terug op het verhaal van Ibrahim (Abraham). God vroeg hem om zijn zoon Ismaël te offeren om zijn trouw en geloof te bewijzen. Toen Ibrahim zijn zoon met een mes wilde doodsteken, hield een engel hem tegen en gaf hem een ram om te offeren. Moslims slachten op deze dag een schaap. Het vlees wordt in drie stukken verdeeld: een deel voor de familie, een deel voor buren, vrienden of bezoekers en een deel voor de armen. Het offerfeest is ook de afsluiting van de Hadj, de bedevaart naar de heilige stad Mekka.

FEAST OF SACRIFICE

10 Dhu al-Hijjah. The Feast of Sacrifice is the most important festival of Islam. It originates from the story of Ibrahim (Abraham), in which God asked him to sacrifice his son Ishmael.When Ibrahim was about to stab his son to death with a knife, an angel stayed his hand and gave him a ram to sacrifice instead. Muslims slaughter a sheep on this day. The meat is divided into three parts: one part for the family, one part for neighbours, friends or visitors and one part for the poor. The Feast of Sacrifice also marks the close of the Hajj, the pilgrimage to the holy city of Mecca.

WESAK BOEDDHA

8e dag maanmaand, de laatste vollemaansdag in mei. Boeddhisten vieren op deze dag de geboorte, verlichting en dood van Boeddha. Voor hij verlicht raakte en Boeddha werd, was hij de koningszoon Siddharta Gautama, geboren op de volle maan van Wesak in 624 v. Chr. Hij bereikte zijn verlichting op de volle maan van Wesak en na duizend volle manen stierf hij tijdens de volle maan van Wesak. Boeddha bereikte verlichting nadat hij vijf weken onder een bodhiboom gemediteerd had. Wesak wordt gevierd door te vasten en goede werken te doen. Beelden van de Boeddha worden versierd met lampjes en bloemen.

VESAK BUDDHA

8th day in the lunar month, the last full-moon day in May. On this day Buddhists celebrate the birth, enlightenment and death of Buddha. Before he reached enlightenment and became the Buddha, he was the prince Siddhartha Gautama, born at the full moon of Vesak in 624 BCE. He achieved his enlightenment at the full moon of Vesak and after a thousand full moons he died at the full moon of Vesak. Buddha achieved enlightenment after having meditated for five weeks under a Bodhi tree. Vesak is celebrated by fasting and doing good works. Images of the Buddha are decorated with lamps and flowers.

SUIKERFEEST

1 sjawwaal. Het Suikerfeest, ook wel het Kleine Feest genoemd, is de afsluiting van de islamitische vastenmaand Ramadan. Tijdens de Ramadan mag er dertig dagen lang tussen zonsopgang en zonsondergang niet gegeten, gedronken, gerookt of gevreeën worden. De dag van het Suikerfeest begint met een gebed in de moskee en een collecte voor de armen. Daarna gaat men op familiebezoek. Men geeft elkaar cadeautjes en er zijn eten en zoetigheid in overvloed.

EID

1 Shawwal. Eid, also known as the Sugar Festival or Little Festival, marks the close of Ramadan, the Islamic month of fasting. During the thirty days of Ramadan the faithful are not permitted to eat, drink, smoke or make love between sunrise and sunset. The day of the Sugar Festival begins with a prayer in the mosque and a collection for the poor. After this, people make family visits. People give each other little presents and enjoy an abundance of food and sweets.

CHINEES NIEUWJAAR
2e nieuwe maan na 21 december. Het Chinese Nieuwjaar is het belangrijkste Chinese feest en valt tussen eind januari en begin februari. Van te voren koopt men cadeaus, speciaal eten en nieuwe kleren. Het huis wordt grondig schoongemaakt en versierd met spreuken voor geluk, welvaart en een lang leven. Op 'chuxi', oudejaarsavond, komen families bij elkaar om samen te eten. Het nieuwe jaar wordt gevierd met de kleur rood, leeuwendansen, drakendansen en knallend vuurwerk. Volgens de legende omdat zo het mensenetende beest Nian verdreven wordt, dat tussen het oude en het nieuwe jaar de huizen van mensen binnensluipt.

CHINESE NEW YEAR
2nd new moon after 21 December. Chinese New Year is the most important Chinese festival and takes place between the end of January and the beginning of February. In preparation for the event, everyone buys gifts, special food and new clothes. The house is thoroughly cleaned and decorated with sayings to bring luck, prosperity and a long life. On 'chuxi', New Year's Eve, families gather to share a meal. The New Year is celebrated with the colour red, lion dances, dragon dances and loud fireworks. According to legend, this is to drive off the man-eating beast Nian that creeps into people's houses between the old and new years.

ORGELS
De vroegst bekende organist van de Laurenskerk is ene Meester Olivier, die tot 1541 in dienst was. Orgelmuziek was een zaak van de stad. Er werd gespeeld bij het zingen tijdens de kerkdiensten en bij diverse officiële gelegenheden, zoals redevoeringen. Maar er waren ook losse orgelbespelingen ter vermaak. In 1644 wordt een nieuw groot orgel in de Laurenskerk gebouwd.
Bij het bombardement bleven de orgels niet gespaard. Toen in 1952 besloten werd tot herbouw van de kerk, is per kerkdeel een nieuw orgel gerealiseerd. Eerst werd het transeptorgel voltooid, vervolgens het koororgel, en uiteindelijk is in 1973 het nieuwe grote orgel voltooid. Sindsdien is de Laurenskerk weer een geliefd en veelgebruikt muzikaal podium, voor kerkdiensten en (orgel) concerten. Sinds 2005 is Hayo Boerema de organist van de Laurenskerk. Zijn samenwerking met cantor Wiecher Mandemaker leidde tot vele muzikale hoogtepunten, waarvan een aantal in de tentoonstelling te beluisteren zijn.

ORGANS
The earliest known organist of the Laurenskerk was one Master Olivier who held the post until 1541. Organ music was something for the city as a whole. The instrument was played to accompany singing during church services and also at various official events, such as speeches, but there were also separate organ recitals to provide entertainment. In 1644, a large new organ was built in the Laurenskerk. The bombs did not spare the organs either. After the decision to reconstruct the church was made in 1952, a new organ was installed with each new section of the church. Firstly the transept organ was completed, then the choir organ and finally in 1973 the new great organ. Since then, the Laurenskerk has once again become a popular and much-used musical venue, for both church services and (organ) concerts. In 2005, Hayo Boerema was appointed as organist of the Laurenskerk. His collaboration with the cantor Wiecher Mandemaker has led to many musical highlights, some of which can be listened to in the exhibition.

HOOFDORGEL
Het hoofdorgel is het grootste orgel van Nederland en een van grootste volledig mechanische orgels ter wereld. Het hoofdorgel heeft 85 stemmen en 7600 pijpen. De grootste pijpen zijn ca. 10 meter lang. Het orgel is zo groot dat de organist een eigen kamertje in het orgel heeft. Het is gebouwd door de firma Marcussen & Søn uit Denemarken. Het is feestelijk in gebruik genomen op 8 december 1973.

MAIN ORGAN
The main organ is the biggest organ in the Netherlands and one of the biggest fully mechanical organs in the world. It has 85 stops and 7600 pipes, the largest of which is around 10 metres in length. The organ is so big that the organist has his own cabin within the organ. It was built by the Danish company Marcussen & Søn and was inaugurated on 8 December 1973.

KOORORGEL
De orgelkas van het koororgel is afkomstig uit een oud-katholieke schuilkerk in Amsterdam. De kas stamt waarschijnlijk uit 1725. De firma Marcussen& Søn heeft ook hier een orgel ingebouwd. De klank van dit orgel is bedoeld voor het koor en daarom veel minder uitgebreid dan de beide andere orgels.

CHOIR ORGAN
The organ-case of the choir organ derives from an Old Catholic conventicle in Amsterdam. The case probably dates from 1725. Again, the company Marcussen built the organ inside the case. This organ is meant for the choir and its sound is therefore much less expansive than that of the other two organs.

TRANSEPTORGEL
Het transeptorgel is geschonken door Duitse steden die ook de verschrikkingen van de oorlog hebben meegemaakt. Hun stadswapens zijn onderaan de balustrade te zien. Het orgel zelf is ook door de firma Marcussen & Søn gebouwd, maar het is gehuisvest in een oude orgelkas. De orgelkas is rond 1540 gemaakt door orgelbouwer Henrik Niehoff en komt uit de Bartholomeuskerk in Schoonhoven. Het hangt op de plaats van het orgel dat er tot 1721 hing. In 1959 is het huidige orgel in gebruik genomen.

TRANSEPT ORGAN
The transept organ was donated by the German cities that also experienced the horror of the war. Their city crests can be seen at the bottom of the balustrade. The organ itself was built by the company Marcussen & Søn, but is housed in an old organ-case. This organ-case was made by the organ builder Henrik Niehoff around 1540 and was previously located in the Bartholomeuskerk in Schoonhoven. It hangs in the position of the organ that was installed there until 1721. The current organ came into service in 1959.

DE KAPEL VAN

VREDE EN VERZOENING

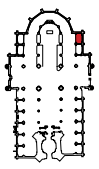

In de Kapel van Vrede en Verzoening wordt het bombardement op Rotterdam herdacht. Iedere vrijdag om 13:00 wordt hier, net als in meer dan 160 kerken over de hele wereld, het gebed voor Vrede en Verzoening gebeden. In 2021 werd het gebrandschilderde raam in de kapel geplaatst. Het raam is ontworpen door Janneke Viegers en verbeeldt het verhaal van de bombardementen op Rotterdam (14 mei 1940), Coventry (14 november 1940) en Dresden (14 februari 1945) tijdens WO II en de daaropvolgende Vrede & Verzoening. De bombardementen op Rotterdam, Coventry en Dresden worden tegenwoordig als zinloos geweld beschouwd, omdat het aantal slachtoffers en de schaal van de vernietiging in schril contrast staan met de militaire noodzaak. Nederland zou zich toch wel snel hebben overgegeven, Engeland was voor de Duitsers onneembaar en in 1945 was de nederlaag van Duitsland nabij. De kerken van deze drie steden zijn belangrijke symbolen geworden voor de oorlog en de periode erna. Het besluit voor de restauratie van de Laurenskerk wordt niet lang na de oorlog genomen. Naast de ruïne van de oude Saint Michaels Cathedral in Coventry wordt na de oorlog een nieuwe kathedraal gebouwd. De resten van de Frauenkirche in Dresden blijven staan als permanente herinnering, tot in 1994 de kerk geheel wordt gerestaureerd.

Het Cross of Nails – drie Middeleeuwse spijkers uit de resten van de verwoeste kathedraal van Coventry – staat voor de gruwelen van de oorlog en de hoop op vrede en samenwerking.

THE CHAPEL OF PEACE AND RECONCILIATION

The Chapel of Peace and Reconciliation commemorates the bombing of Rotterdam. Here, as in over 160 other churches all over the world, prayers for Peace and Reconciliation are held every Friday at 13.00. In 2021 the stained glass window was placed in the chapel. The window was designed by Janneke Viegers and tells the story of the bombing of Rotterdam (May 14, 1940), Coventry (November 14, 1940) and Dresden (February 14, 1945) during WWII and the subsequent Peace & Reconciliation. Today, the bombings of Rotterdam, Coventry and Dresden are regarded as senseless acts of violence because the number of victims and the scale of destruction stood in sharp contrast to their value as military objectives.

The Netherlands was already on the point of surrender; Germany had no hope of conquering Britain; and by 1945, the defeat of Germany was already imminent. The churches of these three cities have become important symbols of the war and the period that followed. The decision to restore the Laurenskerk was taken shortly after the war. In Coventry, a new cathedral was built beside the ruins of the old Saint Michael's Cathedral after the war. The ruins of the Frauenkirche in Dresden remained as a permanent memorial until the church was fully restored in 1994.
The Cross of Nails – three medieval nails from the remains of the destroyed Coventry Cathedral – represents the horrors of war and the hope for peace and cooperation.

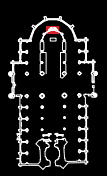

KOPEREN HEK

In 1715 kreeg beeldhouwer François Douwe de opdracht om een hek van marmer en koper te ontwerpen. Het koperen deel is gegoten door geelgieter Quirijn de Visser. Het rijk versierde hek kostte in totaal 32.000 florijnen, een kapitaal in die tijd. De teksten PONDUS GRAVE (zwaar gewicht) en ONUS LEVE (lichte last) verwijzen naar het Oude en het Nieuwe Testament.
Na het bombardement lag het hek onder het puin, het koperwerk was zwart-geblakerd en het marmer verbrand. Het huidige koorhek is een reconstructie van het oude hek. Het hek is verplaatst: het koor wordt niet langer aan de voorkant afgesloten, maar aan de achterkant.

THE COPPER CHOIR SCREEN
In 1715, the sculptor François Douwe was commissioned to design a choir screen in marble and copper. The copper section was cast by the brass foundryman Quirijn de Visser. The richly decorated screen cost a total of 32,000 florins, a huge sum at the time. The texts PONDUS GRAVE (heavy weight) and ONUS LEVE (light weight) refer to the Old and New Testament. The bombardment left the choir screen under piles of rubble, with the copper work blackened and the marble burned. The current choir screen is a reconstruction of the historical one. The screen has been moved: the choir is no longer closed off at the front but at the back.

DE KAPEL VAN

BARMHARTIGHEID

Heb Je Naaste Lief Als Jezelf

Rotterdam kent veel armoede: veel mensen hebben moeite het hoofd boven water te houden. In Rotterdam zijn allerlei instanties, zowel religieus als niet-religieus, die zich inzetten om deze mensen te helpen met voedsel, onderdak en zorg. Deze fotoserie van Thijs Wolzak – geïnspireerd door de zeven panelen van de Werken van Barmhartigheid van de Meester van Alkmaar uit 1504 – portretteert zeven moderne Werken.
De Werken van Barmhartigheid vinden hun oorsprong in het evangelie van Mattheüs (25: 35-36, 40). Jezus zegt : 'Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op, ik was naakt, en jullie kleedden mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe.' En als de mensen zeggen dat ze dat helemaal niet gedaan hebben, antwoordt hij: 'Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan.' De zes werken zijn later aangevuld met een zevende werk: het begraven van de doden.

THE CHAPEL OF WORKS OF MERCY

Rotterdam has high levels of poverty: many inhabitants of the city have difficulty keeping their heads above water. There are all kinds of organisations in Rotterdam, both religious and secular, that work to help these people with food, shelter and care. This photo series by Thijs Wolzak – inspired by the seven-panelled polyptych of the Works of Mercy by the Master of Alkmaar – portrays seven modern works. The Works of Mercy find their origins in the Gospel of Matthew (25:35-36, 40). Jesus says: 'for I was hungry and you gave me food, I was thirsty and you gave me something to drink, I was a stranger and you welcomed me, I was naked and you gave me clothing, I was sick and you took care of me, I was in prison and you visited me.' And when the people say that they have not done any of these things, he answers: 'Truly I tell you, just as you did it to one of the least of these who are members of my family, you did it to me.' A seventh work was later added: the burying of the dead.

DE DODEN BEGRAVEN

BURYING THE DEAD

Wie sterft zonder naasten, wordt niet eenzaam begraven. In Nederland is de gemeente verantwoordelijk voor het ter aarde bestellen van eenzame en onbekende doden. Gemeentegraven zijn drie lagen diep - na de dood lig je niet alleen. In verschillende grote steden, zo ook in Rotterdam, maakt de 'dichter van dienst' van de Eenzame Uitvaart Dichters een gedicht voor de overledene. Het gedicht wordt door de dichter voorgedragen bij de plechtigheid en gaat op de kist mee het graf in.

Those who die without loved ones are not buried alone. In the Netherlands, the municipalities are responsible for the burial of the solitary and unknown dead. Municipal graves are three levels deep – so after your death you do not lie alone. In various large cities, including Rotterdam, the 'duty poet' of the Eenzame Uitvaart Dichters (Lonely Burial Poets) provides a poem for the departed person. The poem is recited by the poet during the funeral ceremony and goes into the grave together with the coffin.

DE ZIEKEN VERZORGEN

CARING FOR THE SICK

Naast nachtopvang heeft Havenzicht ook een ziekenboeg voor dak- en thuislozen. Psychiatrische patiënten, alcoholisten en harddrugs gebruikers kunnen hier aankloppen. Havenzicht biedt elementaire zorg - Bed, Brood en Bad - voor mensen aan de zelfkant van de samenleving. Aan ieder bed staat hier een team van hulpverleners – maatschappelijk, medisch, tandheelkundig, psychiatrisch – die gerichte zorg geven aan mensen die zorg vaak mijden. Maar ook aan mensen zonder papieren die nergens anders terecht kunnen voor medische hulp. Marcel Slockers is al sinds 1983 actief als straatdokter. Hij bepleit preventieve maatregelen, van gratis spuitomruil tegen aids tot maaltijden voor verslaafden om TBC te voorkomen.

Treatment is available for psychiatric patients, alcoholics and hard drugs users. Havenzicht provides elementary care – Bed, Bread and Bath – for people on the fringes of society. Each bed comes with a team of care-providers – social, medical, dental, psychiatric – who can provide targeted care for people who often avoid such services. But this care is also open to people without valid papers who have nowhere else to go for medical help. Marcel Slockers has been working as a street doctor ever since 1983. He advocates preventative measures, such as free exchange of syringes to combat AIDS and meals for addicts to prevent TB.

DE NAAKTEN KLEDEN

CLOTHING THE NAKED

Het Oude Noorden is een volksbuurt met een gemengde samenstelling en veel armoede. Hier coördineert dominee Bärbel Goedeking het Goederenproject. In 't Korreltje is tweedehands kleding en huisraad te koop. Basisbenodigdheden voor lage prijzen, luxe artikelen voor wat meer.
Iets kopen is beter dan iets krijgen voor je gevoel van eigenwaarde. Het gaat Goedeking er niet om de kerk vol te krijgen, maar om ondersteuning te bieden aan mensen aan de rand van de samenleving. Men schaamt zich vaak voor armoede en dat leidt tot isolement. 't Korreltje is daarom ook een plek waar mensen uit de buurt elkaar kunnen ontmoeten.

Oude Noorden is a residential area of the city with a mixed population and high levels of poverty. This is where Pastor Bärbel Goedeking coordinates the Goods Project.
The 't Korreltje store sells second-hand clothing and household items: basic necessities at low prices, luxury articles for a little more. It is better for your self-esteem to buy something than to be given it. Bärbel Goedeking's concern is not to fill the church, but to provide support for people at the fringes of society. People often feel ashamed of being poor and that leads to isolation. 't Korreltje is thus also a place where people from the neighbourhood can meet each other.

DE DORSTIGEN LAVEN

REFRESHING THE THIRSTY

De dagopvang van de Nico Adriaan Stichting is een veilige plek voor mensen die – bijna – niets meer te verliezen hebben. Er is een verpleegkundige in huis, er wordt eten verstrekt aan ondervoede drugsgebruikers, er zijn ruimtes waar op bepaalde tijden gespoten en gerookt kan worden en er is een huiskamer. Het is een laatste station, een thuis voor mensen die soms wel een dak, maar geen vrienden en familie meer hebben. En nauwelijks vooruitzichten. Bijna alle bezoekers hebben verslavingen, schulden en allerlei andere problemen. Maar hier hoeft niemand zich te schamen.

The day centre of the Nico Adriaan Foundation is a safe place for people who have – almost – nothing left to lose. There is a nurse at the centre, food is provided to undernourished drug-users, there are rooms where visitors can inject or smoke at certain times and there is a lounge. It is a final refuge, a home for people who may have a roof over their heads but no longer have any friends or family. They have almost no prospects. Almost all those who use the day centre are struggling with addictions, debts and all kinds of other problems. But there is no need for anyone to feel ashamed here.

DE VREEMDELINGEN HERBERGEN

SHELTERING THE STRANGERS

De Koppelingswet uit 1998 ontzegt mensen zonder geldige verblijfsvergunning het recht op collectieve voorzieningen zoals ziektekostenverzekering, uitkering en huisvesting. In Rotterdam zijn er naar schatting tussen de 15.000 en 20.000 mensen zonder de juiste papieren. Wekelijks houdt dominee Dick Couvée in zijn Pauluskerk spreekuur voor deze ongedocumenteerden, van half elf in de ochtend tot de laatste is geholpen. Uren wachten zij met hun plastic tasje met alle papieren en documenten die hun leven beheersen. De Pauluskerk helpt met juridische zorg, met huisvesting en met levensonderhoud, en eigenlijk met alles wat deze mensen helpt te overleven.

The Benefit Entitlement (Residence Status) Act of 1998 denies people without a valid residence permit the right to collective services. There are between 15,000 and 20,000 people in Rotterdam without valid papers. Every week, Pastor Dick Couvée holds a consultation session in his church, the Pauluskerk, for these people without documents. He starts at 10.30 and continues until he has done his best for the last person in the line. They wait there for hours, with their plastic bags containing all the papers and documents that govern their lives. The Pauluskerk helps with legal aid, with accommodation and with sustenance – in fact with everything that helps these people to survive.

DE GEVANGENEN BEZOEKEN

VISITING THE PRISONERS

De geestelijk verzorgers in het huis van bewaring de Noordsingel kloppen op de celdeur voor ze een gesprek aangaan. Een boeddhist, een dominee, een humanist, een imam, een pandit, een pastor en een rabbi staan de gedetineerden bij in crises en levensvragen. Ze voeren vertrouwelijke en openhartige gesprekken met mensen die in veel gevallen zijn vastgelopen, slachtoffers hebben gemaakt en weer terug moeten keren in de samenleving.
De geestelijk verzorgers helpen gedetineerden inzicht te krijgen en oplossingen te zoeken. Het is mooi om te zien hoe mensen kracht en motivatie kunnen putten uit levensbeschouwing en geloof.

The spiritual care-providers at Noordsingel prison knock on the cell door before starting a conversation. Inmates can receive support with crises and matters of great consequence from a Buddhist, a Protestant pastor, a humanist, an imam, a Hindu pandit, a Roman Catholic priest or a rabbi. They conduct confidential and frank conversations with people who, in many cases, are at a dead-end, have harmed others and need to find their way back into society. The spiritual care-providers help inmates to gain new perspectives and to seek solutions. It is heartening to see how people can gain strength and motivation from a philosophy of life and from faith.

DE HONGERIGEN VOEDEN

FEEDING THE HUNGRY

Toen Clara en Sjaak Sies in 2002 begonnen met de Rotterdamse Voedselbank, hadden ze geen idee dat hun initiatief zou uitgroeien tot een landelijk bekend instituut. Ze richtten de Voedselbank op om de verspilling van levensmiddelen tegen te gaan en om armoede te bestrijden. Gezinnen die onder het bestaansminimum leven kunnen drie jaar lang wekelijks een voedselpakket ophalen. In de regio Rotterdam-Rijnmond zijn er al meer dan 50 uitdeelpunten. De Voedselbank draait geheel op vrijwilligers en donaties: niemand krijgt betaald, er wordt geen eten ingekocht en er wordt niet verkocht.

When Clara and Sjaak Sies set up the Rotterdam Food Bank in 2002, they never imagined that their initiative would grow into an institution known throughout the country. They created the Food Bank in order to do something about the wastage of food and to combat poverty. Families living below the subsistence level can pick up a food parcel every week for three years.
There are now more than 50 distribution points in the Rotterdam-Rijnmond region. The Food Bank is 100% supported by volunteers and donations:no-one is paid, no food is bought and nothing is sold.

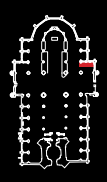

WITTE DE WITH (1599-1658)
Het praalgraf van Admiraal Witte de With is gemaakt door Pieter Rijcx naar ontwerp van Jacob Lois. Witte de With ligt in vol ornaat op zijn grafmonu-ment. In zijn rechterhand houdt hij een admiraalsstaf. Op zijn borst ligt de ketting van de orde van de Heilige Michaël. De wereldbol staat voor de vele reizen die Witte de With maakte. Aan weerszijden van zijn graf staan twee Romeinse goden, Mars en Neptunus. De oorlogsgod Mars heeft een haan aan zijn voeten: het symbool voor waakzaamheid en vechtlust. Neptunus heeft een gouden drietand vast. De dolfijn drukt uit dat hij de heerser is van de zee en al haar bewoners. Daarboven houden twee putti – engelachtige kindertjes - een leeuwenhuid vast ten teken van dapperheid. De zeeslag in de Sont (de zeestraat tussen de Noordzee en de Oostzee) tegen Zweden die Witte de With het leven kostte, is afgebeeld op de sokkel. Bovenop het monument zitten twee vrouwen, de Scheepvaart en de Faam. De Faam heeft twee trompetten: een waarmee ze de lof blaast en een waarmee ze roddels en kwaadsprekerij rondbazuint. Witte de With werd geëerd vanwege zijn moed en doorzettingsvermogen, maar hij stond ook bekend als opvliegend en onbeschoft. Nog steeds is Witte de With een omstreden figuur, vanwege zijn rol in onze koloniale geschiedenis en slavenhandel.

WITTE DE WITH (1599-1658)
The mausoleum of Admiral Witte de With was created by Pieter Rijcx to a design by Jacob Lois. Witte de With lies on his sepulchral monument in full regalia. In his right hand he holds an admiral's staff. On his breast lies the chain of the Order of St Michael. The globe symbolises the many voyages undertaken by Witte de With. On the left and right stand two Roman gods, Mars and Neptune. The god of war Mars has a cockerel at his feet, a symbol of vigilance and fighting spirit. Neptune holds a golden trident. The dolphin indicates that he is the ruler of the sea and all its denizens.

Above this, two putti – angelic children – hold a lion's skin as a sign of bravery. The naval Battle of the Sound against Sweden that cost Witte de With his life is depicted on the plinth. At the top of the monument sit two women, Navigation and Fame. Fame bears two trumpets: on one of them she blows praises and on the other she broadcasts gossip and slander. Witte de With was revered for his courage and tenacity, but he also had a reputation for being irascible and ill-mannered. Witte de With is still a controversial figure, because of his role in our colonial history and slave trade.

DE KAPEL VAN
LEVEN EN DOOD

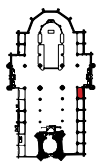

In deze kerk is gedoopt en begraven. Er is gehuild, gelachen en gebeden, eeuwenlang is men hier bij elkaar gekomen om te vieren en te herdenken. Nog steeds worden er kinderen gedoopt en begrafenisplechtigheden gehouden. Dit maakt de Laurens-kerk het emotionele epicentrum van Rotterdam.
Leven en dood horen bij het geloof. Zij zijn - modern gezegd - de 'core business' van de kerk. De viering van de kruisdood en de opstanding van Jezus Christus vormen de hoogtepunten van het kerkelijk jaar. Rituelen rond geboorte en overlijden horen tot het basisrepertoire van de liturgische handelingen.
De mens is sterfelijk en dat betekent dat iedere dag van zijn leven telt en belangrijk is. Maar tegelijk is de dood niet het einde. Het 'ik zal leven' en 'ik zal sterven' dat om en om oplicht in de spiegels, verwijst naar die christelijke boodschap.

De Laurenskerk is het emotionele epicentrum van Rotterdam.

THE CHAPEL OF
LIFE AND DEATH

People have been baptised and buried in this church, they have wept, laughed and prayed. For centuries, people have been coming here to celebrate and to commemorate. Children are still baptised here and funeral ceremonies are still held. This makes the Laurenskerk the emotional epicentre of Rotterdam. Life and death are part of faith. They are – to use a modern term – the core business of the church. The celebration of the crucifixion and resurrection of Jesus Christ form the high points of the ecclesiastical year. Rituals relating to birth and death belong to the basic repertoire of liturgical acts. People are mortal, and that means that every day of their lives is important and significant. But at the same time, death is not the end. The texts 'ik zal leven' (I shall live) and 'ik zal sterven' (I shall die) that are reflected alternately in the mirrors are a reference to the Christian message.

DE KAPEL VAN

DE ZENDING

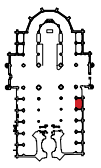

In de Kapel van de Zending heeft striptekenaar Paul Bodoni vierhonderd jaar zendingsgeschiedenis verbeeld. Zending is de drijvende kracht geweest achter het verspreiden van het christelijk geloof over de wereld.
De vroegste zending gaat niet uit van het verspreiden van het geloof, maar van economische belangen. De Verenigde Oost-Indische Compagnie stelt in haar handelsposten predikanten aan om de eigen mensen van kerkdiensten en fatsoenlijke begrafenissen te voorzien. Mits het geen onrust geeft, mogen zij ook de plaatselijke bevolking bekeren. In heel Europa is aan het einde van de achttiende eeuw sprake van een opleving van zendingsdrang. Het Nederlands Zendeling Genootschap wordt in 1797 in Rotterdam opgericht. Aspirant-zendelingen moeten recht van lijf en leden zijn, vol van de zendingsgedachte en bereid barre omstandigheden te trotseren. Men keert zelden terug. In de twintigste eeuw richten zendelingen zich meer op de praktische kant en worden gezondheidszorg, agrarische hulp en onderwijs de speerpunten. Zending is niet meer voor het leven, maar kan ook voor een paar jaar. In de eenentwintigste eeuw komen mensen naar het Westen. De nieuwe zendelingen komen hierheen om hun land- en geloofsgenoten geestelijk bij te staan.

THE CHAPEL OF THE MISSION

Missionary work has been the driving force behind the spread of the Christian faith through the world. In the Chapel of the Mission, cartoonist Paul Bodoni illustrates four hundred years of missionary history.
The earliest missionary activities were prompted not by faith but by economic interests. The Dutch East India Company employed priests at its trading posts in order to provide its own staff with church services and decent burials. As long as it did not lead to any trouble, these priests were also allowed to convert the local population. Then, at the end of the 18th century, a new wave of missionary zeal swept through Europe.
The Netherlands Missionary Society was founded in Rotterdam in 1797. Aspiring missionaries had to be of sound constitution, filled with the missionary spirit and prepared to live under challenging conditions. Few of these missionaries ever returned.
In the 20th century, missionaries began to focus more on the practical aspects of helping others and shifted their attention to healthcare, agricultural aid and education. Missionary work no longer has to be a life-long calling but can also be undertaken for just a few years. Returning missionaries provide spiritual support for people of their own nationality and faith.

DE LANGE REIS VAN EEN ZENDINGSZUSTER

Het NZG heeft strenge regels voor de zendingsbroeders en zusters. Trouwen mag pas als de mannelijke zendeling zich heeft geïnstalleerd. Willem Luijke vertrekt in 1826 en pas vier jaar later krijgt hij toestemming om te trouwen. Zijn verloofde Agnes van der Veer gaat op 19 november 1830 aan boord van het schip De Jonge Jan richting Batavia. Dit doet zij in het gezelschap van twee huisgezinnen, omdat zij als jonge vrouw niet alleen mag reizen. Na vier maanden komt zij aan in Batavia. Ze hoopt dat Willem snel naar haar toe komt, zodat ze kunnen trouwen. Maar hij kan haar niet komen halen en daarom vervolgt ze haar tocht naar het kleine eiland Leti, waar hij gestationeerd is. Het wordt een lange reis met veel oponthoud. Pas in april 1833 zien zij elkaar. Het leven in Leti is zwaar: koortsen teisteren de bevolking, de grond is nauwelijks vruchtbaar en alle goederen zijn schaars. De 'bijgelovige en zedelooze heidenen' zijn niet gediend van de strenge zendelingen. Agnes en Willem krijgen vier kinderen, waarvan er twee nog geen maand oud worden. In 1841 bezwijkt Agnes aan de koorts. Haar overgebleven zoon en dochter sterven twee maanden later.

THE LONG JOURNEY OF A FEMALE MISSIONARY

The Netherlands Missionary Society enforced strict rules for its male and female missionaries. Marriage was allowed only once the male missionary had established himself at his post.
In 1826, Willem Luijke departed from the Netherlands and was not given permission to marry until four years later. His fiancée Agnes van der Veer set sail for Batavia (Jakarta) on board the ship De Jonge Jan on 19 November 1830. She travelled in the company of two families because, as a young woman, she was not allowed to travel alone. After a journey of four months, she reached Batavia and hoped that Willem would soon arrive there too, so that they could marry. But he was unable to come to meet her and so she travelled onward to the small island of Leti where he was stationed. This proved to be a long journey with many delays, and it was not until April 1833 that they finally met again.
Life on Leti was hard: the population was afflicted with fevers, the soil was poor and all goods were scarce. The 'superstitious and immoral heathens' were not well-disposed towards the strict missionaries. Agnes and Willem had four children, two of whom did not survive their first month of life. In 1841, Agnes succumbed to a fever; her surviving son and daughter died two months later.

EEN ROTTERDAMSE PREDIKANT EN EEN CHINESE PIRAAT

Het eiland Formosa (Taiwan) is een strategische handelspost, gunstig gelegen tussen China en Japan. In Japan hebben de Hollanders handelscontacten, maar de situatie is niet stabiel. Met China wordt veel gehandeld, maar het is niet toegestaan om daar een handelspost te vestigen. Het bestuur over Formosa wordt gevoerd vanuit Fort Zeelandia.
De Rotterdamse predikant Hambrouck werkt en woont met zijn vrouw en twee dochters van 1648 tot 1661 op het eiland. Uit bewaard gebleven brieven blijkt dat zijn positie in het fort verre van gemakkelijk is. In 1661 belegert de Chinese piraat Zheng Chenggong (bij de Nederlanders bekend als Coxinga) het eiland. Hambrouck, zijn vrouw en kinderen worden gevangen genomen. Hambrouck wordt met een brief waarin overgave wordt geëist naar Fort Zeelandia gestuurd. Hij bepleit verzet en keert dapper terug met het negatieve antwoord. Niet lang daarna wordt hij onthoofd. Zijn dochters belanden in Coxinga's harem. Formosa valt alsnog in handen van de piraat.
In het vaderland was men onder de indruk van Hambroucks opofferingsgezindheid. Er verschenen prenten, gedichten en toneelstukken die zijn moed en lot bezongen. De beeldengroep in deze kapel is in 1930 vervaardigd door Leendert Bolle.

A ROTTERDAM PREACHER AND A CHINESE PIRATE

A Rotterdam preacher and a Chinese pirate
The island of Formosa (Taiwan) was a strategic trading location, favourably situated between China and Japan. The Dutch maintained trade contacts in Japan, but the situation was unstable. They conducted plenty of trade with China but were not permitted to establish a trading post there. Formosawas governed from the base of Fort Zeelandia.
The Rotterdam preacher Hambrouck lived and worked on the island from 1648 to 1661 with his wife and two daughters. Surviving letters show that his position at the fort was far from easy. In 1661, the Chinese pirate Zheng Chenggong (known to the Dutch as Coxinga) besieged the island. Hambrouck, his wife and children were taken prisoner and Hambrouck was sent to Fort Hollandia with a letter demanding its surrender. He urged resistance and bravely returned to Coxinga to deliver the negative response. Shortly after this he was beheaded, and his daughters consigned to Coxinga's harem. In the end Formosa fell into the hands of the pirate.
Back in the Netherlands, many were moved by Hambrouck's self-sacrifice and prints, poems and plays appeared commemorating his courage and his fate. The group of images in this chapel was created by Leendert Bolle in 1930.

ZENDING IN DE 20e EN 21e EEUW

In het post-koloniale tijdperk krijgt de zending een nieuwe invulling. Na 1950 wordt er alleen nog uitgezonden als een buitenlandse kerk een verzoek doet. De globalisering heeft een grote invloed op mensen, reizen, geloof en dus ook op de zending. Praktische hulp is steeds belangrijker geworden en niet meer alleen het terrein van religieuze organisaties. Aan het eind van de twintigste eeuw begint een hernieuwde evangeliserende beweging te ontstaan. Men hoeft de grens niet over: in eigen land zijn vaak vele culturen te vinden om te bekeren. Tegenwoordig gaan er ook zendelingen naar landen waar ze niet welkom zijn, om het geloof te verspreiden. Zending is een industrie waar miljarden in omgaan, vooral in Noord-Amerika.Het zwaartepunt van het christelijk geloof is van het noordelijk halfrond verschoven naar het zuidelijke, met als gevolg dat Europa nu als zendingsgebied wordt gezien. Daarnaast trekt de migratie naar Nederland ook zendelingen uit andere landen aan, die voor hun eigen gemeenschap komen preken, vergelijkbaar met de compagniepredikanten van weleer.

MISSIONARY WORK IN THE 20th AND 21st CENTURIES

In the post-colonial era, missionary work took on a new quality. After 1950, missionaries were sent out only if requested by a foreign church. Globalisation has had a major effect on people, travel, faith and thus also on missionary work. Practical help has become increasingly important, and is no longer the exclusive preserve of religious organisations.
The end of the 20th century saw a resurgence in evangelising activity. It is no longer necessary to travel abroad: one can often find many cultures in one's own country to convert.
Today, missionaries also travel to countries where they are not welcome with the aim of spreading the faith. Missionary work has become an industry in which billions are invested.
The centre of gravity of the Christian faith has shifted from the northern to the southern hemisphere, with the result that Europe is now regarded as an area for missionary work. Moreover, migration to the Netherlands has also attracted missionaries from other countries who come to preach to their own community, much as the priests of the Dutch East India Company did centuries before.

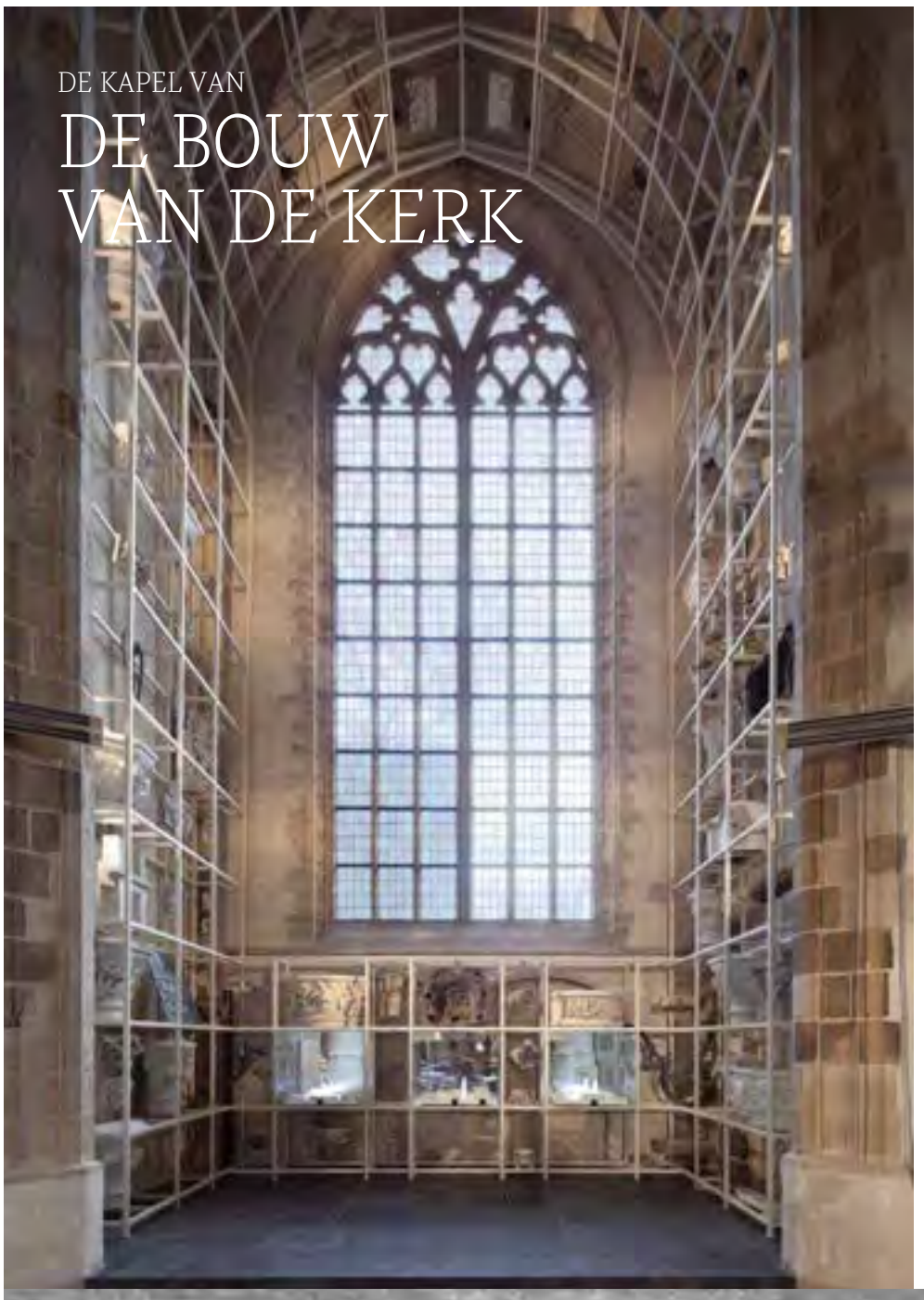

DE KAPEL VAN

DE BOUW VAN DE KERK

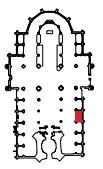

De Laurenskerk is het oudste gebouw van Rotterdam. Voor veel Rotterdammers is de Laurenskerk hèt symbool van het voor- en naoorlogse Rotterdam. De Laurens is een verwijzing naar een verdwenen verleden, een constante in een stad die zichzelf ieder decennium opnieuw uitvindt.
Het begint met de allereerste kerk die al snel te klein werd voor de groeiende stad, en waar de nieuwe grote kerk omheen werd gebouwd. Dan de verzakkingen tijdens de bouw, zodat kapellen moesten worden afgebroken en weer opgebouwd. Vervolgens de perikelen rond de bekroning van de toren en het verzakken. En dan de grote brand na het bombardement, toen de kerk ook in de steigers stond om gerestaureerd te worden. En vervolgens naar de jaren van de intensieve wederopbouw van de kerk tot en met de – voorlopig – laatste torenrestauratie in 2010: aan de Laurens wordt altijd gebouwd!

De Laurenskerk is een verwijzing naar een verdwenen verleden.

THE CHAPEL OF
THE BUILDING
OF THE CHURCH

The Laurenskerk is the oldest building in Rotterdam. For many residents of the city, the Laurenskerk is the most important symbol of pre-war and post-war Rotterdam. The Laurenskerk provides a reminder of a vanished past and is an enduring feature in a city that reinvents itself every decade. It began with the very first church that was soon too small for the growing town; subsequently the new, bigger church was built around it. There followed serious subsidence during construction, meaning that chapels had to be demolished and rebuilt. Then there were problems with the topping out of the tower and its threatened collapse. The bombing led to major fires, at a time when the church was already due for restoration and surrounded by scaffolding. Then came the years of intensive reconstruction, all the way up to the final (for the time being) restoration of the tower in 2010. There is always building work going on in and around the Laurenskerk.

1449-1940

Op de plek van de huidige Laurenskerk stond al in de veertiende eeuw een kerk. De eerste steen voor de toren van de Laurens werd gelegd in 1449. Tussen de toren en de oude kerk lag het water van de Slikvaart. De rest van de kerk is er in de volgende eeuw aangebouwd, nadat het water was gedempt. Eerst werd het schip van de kerk gebouwd. Vervolgens werden het koor en het transept gebouwd en als laatste is de toren afgebouwd. De drassige grond leidde tot verzakkingen en daarom is de zuidoostkant van de kerk lager. Bij de toren is juist de noordoostkant weer lager.

There was a church on the site of the current Laurenskerk as early as the 14th century. The first stone of the tower of the Laurenskerk itself was laid in 1449; at this time, the waters of the Slikvaart canal lay between the tower and the old church. The rest of the church was built in the following century, which required a major effort. First the waterway was filled in. Then the nave of the church was built, followed by the choir and transept, and finally the tower was completed. The marshy ground led to subsidence, which is why the south-east side of the church is lower. In the case of the tower, however, it is the north-east side which is lower.

1940-1952

Het vernietigende bombardement op het centrum liet alleen de toren en de muren van de kerk overeind. Na de oorlog stond de toekomst van de kerk ter discussie: slopen, herbouwen of er een monument van maken? Architect J.J.P. Oud maakte een ontwerp dat kerk en monument in een was: de toren bleef en op de plek van het koor zou een nieuwe, moderne kerk verrijzen, met ertussen een vijver. Het beeld 'De Verwoeste Stad' van Zadkine zou hier een plek krijgen. Het plan leidde tot heftige reacties: van steunbetuigingen tot verzet. Uiteindelijk werd besloten om de kerk te herbouwen, omdat Rotterdam behoefte had aan een herstelde Laurenskerk.

The devastating bombing of the city centre left only the tower and the walls of the church still standing. After the war was over, debate turned to the future of the church: should it be demolished, rebuilt or the ruins left as a monument? The architect J.J.P. Oud produced a design that combined the concepts of church and monument: the tower would remain and a new, modern church would arise on the site of the nave, with a pond in between. Zadkine's sculpture 'The Destroyed City' would be installed here. The plan generated strong feelings, ranging from expressions of support to opposition. Ultimately it was decided to rebuild the church because Rotterdam needed a restored Laurenskerk.

1952-HEDEN

De kerk is herbouwd volgens het ontwerp van restauratiearchitecten Meischke en Van der Steur. De restauratie is in delen uitgevoerd. Eerst het transeptgedeelte (1952-1959), daarna het koorgedeelte, (1956-1962) en tot slot het schip (1960-1964). De bekroning was de inhuldiging van het grote orgel in 1973. Met de restauratie is gekozen voor een 'lege' kerk, zonder de bijgebouwtjes en rijke inrichting van weleer. Het serene wit-gepleisterde interieur is meer schatplichtig aan de esthetiek van de wederopbouw dan aan de middeleeuwse inrichting. In 1981 zijn nieuwe bijgebouwen, de 'kubussen' van Wim Quist, aan de kerk toegevoegd.

The church was rebuilt according to the design of Meischke and Van der Steur, architects specialising in restoration. The restoration was carried out in phases. Firstly the transept (1952-1959), then the choir (1956-1962) and finally the nave (1960-1964). The process was crowned by the inauguration of the great organ in 1973. The restoration process consciously aimed to create an 'empty' church, without the annexes and intervening galleries of the original structure. The serene, whitewashed interior owes more to the aesthetics of the reconstruction than to the medieval design. In 1981 new annexes, the 'cubes' of Wim Quist, were added to the church.

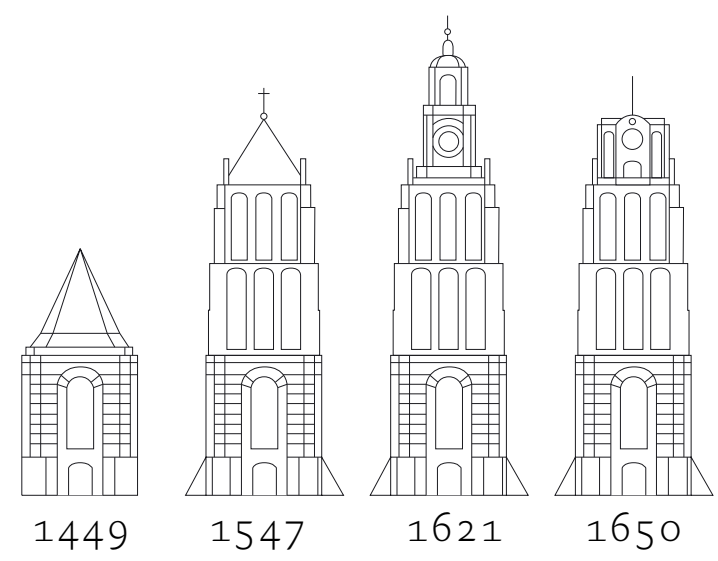

DE TOREN

De toren van de kerk heeft allerlei gedaantes gehad: een laag puntdak, gevolgd door een sierlijke spitse houten bekroning, van de Amsterdamse architect Hendrick de Keyser, die het nog geen kwart eeuw volhield (1621-1645). Deze werd vervangen door een platte stenen bovenkant, die te zwaar bleek te zijn.
In 1650 dreigde de toren om te vallen. Tijdens de avonddienst waaide een zware zuidwesterstorm stukken steen en kalk naar beneden. Het stadbestuur vroeg verschillende vooraanstaande bouwmeesters een oplossing voor het probleem te bedenken. Uiteindelijk komt de Rotterdamse meester-metselaar Claes Persoons met een oplossing. Hij laat nieuwe, langere palen heien naast de fundering van de toren. Door nieuwe liggende balken in de voet van de toren te plaatsen en met houten wiggen vast te zetten, is de toren als het ware terug 'gekrikt'.

THE TOWER

The church tower has taken on a variety of aspects through the ages: a low gable roof was followed by a graceful, pointed wooden pinnacle by the Amsterdam architect Hendrik de Keijser which lasted less than a quarter of a century (1621-1645). This was replaced by a flat-topped stone superstructure which proved to be too heavy. In 1650, the tower threatened to collapse. During the evening service, a severe south-westerly storm blew lumps of stone and mortar off the tower. The city authorities asked various leading architects to devise a solution to the problem. Ultimately, the Rotterdam master-mason Claes Persoons came up with a workable answer. He had new, long piles driven into the ground beside the foundations of the tower. By laying new horizontal beams inside the base of the tower and securing these with wooden wedges, the tower was so to speak 'jacked' back into position.